

Президент Українського союзу промисловців і підприємців
Анатолій Кінах

Із заяви учасників Установчого з'їзду Об'єднання роботодавців України:

Новостворене Об'єднання закликає президентську та урядову гілки влади негайно припинити політичні чвари та зосередитися на проблемі недопущення охолодження економіки, терміновому прийнятті в парламенті України пакету системних комплексних антикризових дій, розгляді проекту державного бюджету на 2009 рік разом із параметрами валютно-курсової політики та соціального захисту населення.

ООРУ домагатиметься від влади поновлення діалогу з бізнесом на рівноправних та партнерських засадах, прозорості та ефективності діяльності Національної тристоронньої соціально-економічної ради при Президентові України, дотримання законодавчого права роботодавців брати участь в ухваленні найважливіших державних рішень з економічного розвитку, доопрацювання та прийняття довгоочікуваних законів із розвитку трудових відносин, соціального партнерства тощо.

Нове об'єднання роботодавців – за ефективний соціальний діалог

У ситуації економічної та політичної кризи, коли в країні назріла гостра потреба у конкретних діях заради збереження економіки та кадрового ресурсу, найбільш прагматична та професійна частина українського суспільства – роботодавці – мають продемонструвати єдність та консолідованість. Таку думку висловив голова Антикризової ради, Президент УСПП Анатолій Кінах, коментуючи створення нової структури – Об'єднання організацій роботодавців України.

Установчий з'їзд Об'єднання організацій роботодавців України був проведений за ініціативою майже 19 регіональних та галузевих організацій роботодавців. Головою Об'єднання організацій роботодавців України делегати з'їзду обрали лідера УСПП Анатолія Кінаха. Як передбачається, об'єднання сприятиме посиленому захисту прав роботодавців, зростанню ролі організацій роботодавців у формуванні соціально-економічної політики держави. «Треба негайно поновити ефективний соціальний діалог. Діалог підприємницької громади з владою зробити повноцінним, конструктивним, зі змістовним зворотним зв'язком», – заявив Анатолій Кінах.

Установчий з'їзд Об'єднання організацій роботодавців України відбувається в дуже непрості часи. В країні поглиблюється повномасштабна соціально-економічна, промислова криза. Спостерігається небачений спад промислового виробництва, внаслідок чого країна постала перед величезною проблемою згортання економічних програм, безробіття та падіння рівня життя людей. Ці події змушують роботодавців дбати про узгодженість позицій та дій, єдність численних галузевих та регіональних організацій роботодавців. «Нас об'єднують складні та масштабні спільні завдання – підсилити ефективність захисту прав та інтересів працедавців, зменшити навантаження на роботодавців у кризових умовах, відновити досягнуті обсяги виробництва, продуктивність праці, а відтак мінімізувати наслідки скорочень трудових ресурсів, утримати кваліфікований персонал зі збереженням для нього існуючого рівня заробітних плат», – наголосив новообраний голова Об'єднання організацій роботодавців України Анатолій Кінах.

Установчий з'їзд об'єднання звернувся до Президента та уряду України з вимогою термінової зустрічі та розмови щодо виходу з економічної кризи. «Ми вимагаємо прямого та відкритого діалогу з Президентом та урядом – вони мають усвідомити потреби людей праці й зосередитися на вирішенні питання щодо недопущення охолодження реальної економіки, термінового прийняття в парламенті України пакету системних комплексних антикризових дій, розгляду проекту державного бюджету на 2009 рік разом із параметрами валютно-курсової політики та соціального захисту населення. Державна влада мусить сісти за стіл переговорів із роботодавцями – до цього її зобов'язує закон», – підкреслив Анатолій Кінах.

Прес-служба УСПП:
м. Київ, вул. Хрещатик, 34, кімн. 321
Тел.: (044) 234-56-99; тел./факс: (044) 279-74-80
E-mail: zhurnalist@uspp.org.ua
merzha@uspp.org.ua

Редактор: Людмила Жук
Дизайн та верстка: Анатолій Ардатеєв
Наклад: 3 500 прим.

З М І С Т

З Новим роком! <i>Анатолій Кінах</i>	2
Промисловці наполягають на скасуванні підвищення комунальних тарифів у Києві	3
Громадські об'єднання разом протидіятимуть соціально-економічній кризі	4
Вимагаємо ухвалення антикризової програми <i>Анатолій Кінах</i>	4
Єдина можливість вийти із кризи – спрямувати всі ресурси на модернізацію економіки <i>Микола Азаров</i>	8
Біда аграріїв – непрофесійне державне управління <i>Леонід Козаченко</i>	10
Як виходити з кризи? Витяги з виступів <i>Оксана Продан</i>	12
<i>Валерій Мутіян</i>	13
<i>Олексій Голубов</i>	13
<i>Олексій Кредісов</i>	14
Заява учасників Всеукраїнських зборів громадських об'єднань щодо подолання економічної кризи	14
Фоторепортаж	16
Під час кризи влада повинна працювати в постійному діалозі з бізнесом	18
Об'єднати зусилля парламенту, уряду та суспільства <i>Костянтин Ващенко</i>	18
У бюджеті-2009 має зрости складова розвитку <i>Ярослав Жаліло</i>	20
Будівельна промисловість України потребує державної підтримки <i>Олександр Шанайца</i>	21
Промисловому сектору Хмельниччини бракує кредитних ресурсів <i>Іван Дунець</i>	22
На кризу в промисловості впливають не світові, а внутрішньоукраїнські проблеми <i>Олександр Баталін</i>	22
Україна і Литва спільно виходитимуть на європейські ринки	23
Швейцарія запрошує до співпраці	24
Структури економік України і Швейцарії взаємно доповнюють одна одну <i>Анатолій Кінах</i>	25
Україна має повчитися у швейцарців гідності <i>Юрій Пахомов</i>	26
З німецьким досвідом – до реформування ЖКГ	27
До УСПП завітала делегація Союзу експортерів-імпортерів Курдистану	28
Партнерство України та Росії потребує системної роботи	29
УСПП має намір відкрити представництво в Ісламській Республіці Іран	29
Підприємці і податківці – діалог триває <i>Людмила Горела</i>	30
Нове об'єднання роботодавців – за ефективний соціальний діалог	32

З Новим Роком та
Різдвом Христовим!
2009

Мас.убого
Нового року
та веселих
різдвяних свят!

Шановні друзі!

2008 рік був для українських промисловців і підприємців непростим. Економічна криза, нездатність влади здійснювати професійну економічну політику, відсутність структурних економічних реформ у країні не дали нам можливості зробити вагомий крок уперед. Ми вкотре переконалися, що у справі піднесення промислового та підприємницького потенціалу країни мусимо в основному розраховувати на себе, а дієве партнерство бізнесу і влади в нашій державі ще має бути побудовано.

Сьогодні, коли шпальти газет рясніють песимістичними прогнозами, а увага можновладців цілком і повністю зосереджена на політичному протистоянні, закликаю вас бути оптимістами. В нас є для цього всі підстави. За останні роки промисловцями і підприємцями зроблено дуже багато: ми зуміли зберегти виробництво, науковий та трудовий потенціал країни, у край важких умовах несприятливого бізнесу-клімату домагалися модернізації, впровадження новітніх технологій та інноваційних програм. Ми створили та поставили на ноги нові сучасні компанії, які виробляють продукти та послуги дуже високої якості. За допомоги та підтримки ділової спільноти в країні оформився та продовжує розвиватися середній клас. Попри свої проблеми підприємницьке співтовариство залишається соціально відповідальним, впроваджує соціальні програми, допомагає нужденним.

Ми міцні та самодостатні, з нами – наша корпоративна єдність, сконсолідованість, спільне розуміння проблем та шляхів їх вирішення, велике почуття команди. Ми набули ці якості роками наполегливої роботи і не дозволимо будь-кому поставити їх під сумнів.

Сталося так, що на нашу долю випала ще й соціально-економічна криза. Але ми не розгубилися. Прагнучи виступити проти неї «єдиним фронтом», ми створили громадську Антикризову раду, до якої увійшли крім УСПП близько 70 громадських організацій. Відбулися Всеукраїнські збори громадських об'єднань, які запропонували державі та владі системний пакет антикризових заходів – професійну та цілісну програму виходу з кризи для всієї країни.

Продовжуючи справу консолідації руху промисловців, підприємців та роботодавців, ми змогли об'єднати велику кількість регіональних і галузевих структур і створити нове Об'єднання організацій роботодавців України, яке покликано зменшити навантаження на роботодавців у кризових умовах, максимально сприяти відновленню досягнутих обсягів виробництва, мінімізувати наслідки скорочень працівників.

Отже, як би не засмучував Держкомстат своїми цифрами, нам є чим пишатися у підсумку 2008 року. Але цього замало – нині країну треба рятувати. Наша принципова позиція полягає в тому, що криза – це не привід для депресії, а радше шанс переосмислити колишні підходи до сенсу життя та змісту самореалізації, якості власної команди та шляхів розвитку бізнесу. Це час оцінити наші стратегічні ресурси і, задіявши потужний інтелектуальний, технологічний, кадровий потенціал та спираючись на найкращі риси українського національного характеру – послідовність, працелюбність, гідність, творчість, – вивести економіку та й усю державу на новий щабель розвитку, піднести її до рівня найкрасивіших країн із високими стандартами життя.

Тож дозвольте мені о цій святковій порі привітати вас, шановні промисловці і підприємці, з Новим роком та Різдвом Христовим! Вірю, що всі негаразди ми подолаємо, адже ми разом – перевірена команда, а новий 2009 рік стане роком нових стартів та нових успіхів. Нехай Різдвяна зірка осяє ваш шлях, нехай ваша плідна праця, найкращі людські якості, наполегливість і професіоналізм здобудуть суспільне визнання! Від щирого серця бажаю вам завжди відчувати родинне тепло, розуміння та підтримку рідних і близьких вам людей!

Миру, злагоди і добробуту вам у новому році!

Щиро Ваш, Анатолій Кінах

Промисловці наполягають на скасуванні підвищення комунальних тарифів у Києві

Промисловці і підприємці розцінюють підвищення КМДА комунальних тарифів для юридичних осіб міста не інакше як прояв волонтаризму – доки вони несуть на своїх плечах тягар економічної кризи, київська влада затягує на їхній шиї фіскальний «зашморг».

Розпорядженнями від 30 жовтня цього року міська влада Києва вирішила підвищити у десять разів комунальні тарифи для підприємств і організацій, що працюють на території столиці. Тоді прийнятим президентським указом вдалося зупинити дію цих розпоряджень. Однак київська мерія «не здається» – тепер вона підвищує вартість комунальних послуг для юридичних осіб Києва від 1,08 до 9,5 раза. Нові тарифи діють у столиці з початку нинішнього місяця, і, схоже, справа захисту національного товаровиробника ускладнюється – Банкова мовчить, а заходи КМДА щодо столичних промислових підприємств стають усе більш брутальними.

Тож Український союз промисловців і підприємців вдався до радикального кроку: звернувся із позовом до Окружного адміністративного суду Києва. Підприємцям зрозуміло: «регуляторні ініціативи» київської мерії перебувають поза законодавчим полем. По-перше, вони руйнують конкурентне середовище в столиці, створюючи підприємствам нерівні умови ведення бізнесу, а по-друге, вони не мають економічного обґрунтування і не були погоджені з Держкомпідприємництва згідно з вимогами закону про ЖКХ. У зв'язку з цим нові незаконні тарифи в Києві мають бути скасовані. Першим кроком у боротьбі з «мерським» наступом на київські підприємства стала постанова АМКУ про початок антимонопольного розслідування відносно КМДА. Ця постанова була прийнята 15 грудня на розширеному засіданні Антимонопольного комітету.

Розуміючи проблеми підприємців столиці, Міністерство житлово-комунального господарства направило до Генеральної прокуратури України звернення щодо перевірки правомірності дій КМДА.

«Ми боремося за збереження робочих місць, за недопущення банкрутства підприємств, за розвиток економіки міста і не можемо змиритися з необґрунтованим тиском на суб'єктів реального сектору економіки. По суті, підвищення комунальних тарифів є замаскованим міським податком, що неприпустимо», – стверджує Президент УСПП Анатолій Кінах.

Тим часом столичні підприємства вже відчули перші наслідки підвищення своїх виробничих витрат. За інформацією президента асоціації «Київ» Віталія Майка, на сьогодні коефіцієнт подорожчання водопостачання і водовідведення у Києві становив у середньому 6,36, а коефіцієнт підвищення вартості теплоносіїв – 3,12. У той же час вартість електроенергії для підприємств Києва щомісяця зростає приблизно на 5%. Таким чином, виконання розпоряджень КМДА у повному обсязі призведе до погіршення результатів господарювання більшості виробників, повної зупинки діяльності окремих підприємств та подальшого скорочення кадрів. «В умовах світової економічної кризи, коли всі європейські столиці намагаються всіляко підтримати свого товаровиробника, київська влада буквально знищує столичну промисловість. У нас складається враження, що Києву промисловість не потрібна», – говорить перший віце-президент Українського союзу промисловців і підприємців Сергій Прохоров.

Втім, наскільки вірне це побоювання столичних ділових кіл, ми зможемо довідатися в недалекому майбутньому – запланована зустріч мера Леоніда Черновецького з промисловцями і підприємцями.

«Ми будемо в жорсткій формі вимагати розмови по суті проблем столичної промисловості. Зараз, коли Київ стоїть на порозі прийняття бюджету на 2009 рік, треба діяти за принципом «не нашкод», – говорить Президент УСПП Анатолій Кінах. Він переконаний, що в умовах кризи погіршувати й без того складне становище столичних підприємств усіх форм власності абсолютно неприпустимо.

Під час засідання

Зі звернення ДП «Радіовимірювач» до УСПП:

Вважаємо збільшення тарифної ставки на послуги водопостачання та водовідведення для нашого підприємства у 5,2 раза економічно необґрунтованим, а дії КМДА такими, що спрямовані на знищення вітчизняного товаровиробника. Дане підвищення тарифів катастрофічно вплине на конкурентоспроможність продукції та унеможливить фінансування інноваційних процесів, значно погіршить господарську діяльність підприємства, яке є стратегічно важливим для економіки і безпеки держави.

18 грудня 2008 року рішенням Київської міської ради був накладений мораторій на розпорядження КМДА за № № 1661–1663, що підвищували тарифи на комунальні послуги для юридичних осіб столиці від 1,08 до 9,5 раза.

«Встановлення мораторію Київської ради на розпорядження КМДА щодо підвищення комунальних тарифів для юридичних осіб міста Києва є, безумовно, перемогою здорового глузду і свідченням переконливості позиції, яку зайняла промислово-підприємницька спільнота міста у відстоюванні законного права на гідні умови праці та прозоре конкурентне середовище. Рішення Київської ради показало, що та робота, яку УСПП проводив в останні два місяці, не була марною, і що спільними зусиллями та консолідованою позицією ми можемо долати перешкоди на шляху економічного поступу», – сказав Президент УСПП Анатолій Кінах.

Під час зборів

Громадські об'єднання разом протидіятимуть соціально-економічній кризі

Громадські організації України мають намір об'єднати зусилля заради спільної протидії соціально-економічній та фінансовій кризі в Україні. Про це йшлося під час Всеукраїнських зборів громадських організацій, що відбулися нещодавно у Києві. У зборах взяли участь близько 70 провідних галузевих асоціацій, об'єднань промисловців, підприємців та роботодавців, громадських організацій України.

Учасники зборів визнали необхідність діяльності нещодавно створеної Антикризової ради, до якої увійшли УСПП, Спілка підприємців малих, середніх та приватизованих підприємств, Ліга страхових організацій, союзи металургів та хіміків, Асоціація українських банків, асоціації «Укрлізінг», «Укрсудпром», «Укрм'ясо», Спілка будівельників, Українська аграрна конфедерація, організація «Ліга професіоналів», громадське об'єднання «Народна більшість України» та інші. Головою Антикризової ради на з'їзді було обрано Анатолія Кінаха.

Збори підтримали напрацьований Антикризовою радою пакет антикризових заходів. Було прийнято рішення звернутися до Президента, Кабінету міністрів та Верховної Ради України з вимогою у найкоротші строки розглянути запропонований пакет антикризових заходів, а також провести зустріч голови держави та голови уряду з членами Антикризової ради.

Вимагаємо ухвалення антикризової програми

*З виступу Президента УСПП, голови Антикризової ради
Анатолія Кінаха на Всеукраїнських зборах громадських об'єднань*

Всеукраїнські збори громадських об'єднань проводяться на основі рішення Антикризової ради, в яку увійшло близько 70 провідних всеукраїнських організацій. Вони охоплюють усі напрями економіки та життєдіяльності держави – гірничо-металургійний, хімічний, агропромисловий комплекс України, будівництво, транспорт, комерційну банківську систему, організації громадського об'єднання «Народна більшість України», які працюють у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, роботи з молоддю, ветеранами, інвалідами. Ми маємо об'єктивно, професійно, без політичних наголосів дати оцінку соціально-економічній ситуації в державі і на основі цього внести комплексний пакет антикризових пропозицій.

Вимушений зробити висновок, що нині в Україні практично по всіх напрямках стрімко поглиблюється системна криза. Головні ризики для суспільства, держави, економіки сформувалися не на зовнішньому, а на внутрішньому просторі. Один із дуже серйозних негативних чинників, який загострює кризові явища, – це відсутність до сьогоднішнього дня чітких, скоординованих дій на рівні держави в контексті протидії кризи. Україна на відміну від всіх розвинутих країн світу не має чіткої антикризової програми. Наприкінці листопада в Гаазі експертами Всесвітнього економічного форуму було зроблено висновок, що Україна є «лідером» за глибиною кризових явищ. «Всі економіки розвинутих країн, – говорять експерти, – як команда корабля, консолідує зусилля в парламентах, урядах та центральних банках, задіяли потужні заходи, задралі ілюмінатори, тяжко працюють, щоб не втратити курс та подолати високі хвилі. Лише корабель під назвою «Україна» розкрив ілюмінатори навстіж, а екіпаж на цьому кораблі настільки деморалізований, що немає кому крикнути SOS». Саме тому ми маємо примусити всі структури влади діяти адекватно глибині кризи.

У жовтні падіння обсягів виробництва порівняно з жовтнем 2007 року становило 19,8%. Це безпрецедентне падіння, оскільки в державах СНД воно становить не більше 2%. Інфляція споживчих цін за десять місяців становила 18,3%, у промисловості – 32%, це найбільш високі

показники в Європі. Такі галузі, як гірничо-металургійний комплекс, хімія, будівництво, – у глибокій кризі, втрачені позиції на зовнішніх ринках, в два і більше разів упали ціни.

Аграрний комплекс відчуває ще більш серйозні проблеми. На фоні переможних реляцій про рекордний врожай він для селян і держави перетворився на велику трагедію. Через різке зниження цін, відсутність попиту на зовнішньому та внутрішньому ринках, дуже невдалу політику в сенсі експорту, цінового балансу на внутрішньому ринку зерно залишається нереалізованим, а селяни – без кредитів напередодні посівної кампанії.

Від'ємне торгівельне сальдо за десять місяців становило 14,5 млрд. дол. (Для порівняння: в 2004 році воно було позитивним – близько 3,7 млрд. дол.) За останні чотири роки від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі в Україні зросло практично в 10 разів!!! Прогнози на цей рік – щонайменше 17–18 млрд.

Криза охопила практично всю територію країни. В жовтні обсяг промислового виробництва в Луганській області знизився на 48%, у Дніпропетровській – на 32%, у Волинській – на 45%, в Івано-Франківській – на 32%. Ми бачимо, що кризові явища охоплюють не тільки бюджетотворюючі, базові галузі економіки, а переходять на всю економічну, соціальну, фінансову інфраструктуру областей і регіонів. Це є ознакою системної, глибокої кризи. Зростає заборгованість по заробітній платі, тільки в жовтні вона збільшилася на 23% і сьогодні вже перевищує 1 млрд. грн., збільшуються темпи зростання чисельності безробітних.

Нас дуже турбує те, що в таких найскладніших умовах всі суб'єкти економіки по наростаючій відчувають величезні проблеми в стосунках з банківською, фінансовою системою. Хаотична, непрозора, з елементами корупції валютно-курсова політика дуже ускладнює стан виробника. Облікова ставка Національного банку – 12%, так звані нічні кредити overnight досягали до 100%, в середньому 50–60%, реальна ставка комерційних банків зашкалює за 30%. Як можна не розуміти, що без середньострокового кредитування економіка працювати не може?

Ми вимушені зробити висновок, що головна причина поглиблення кризових явищ – це не вплив світової фінансової кризи. Передумови економічного падіння були створені набагато раніше та лише поглибилися за останній рік. На жаль, економічні негаразди співпадають з глибокою кризою політичної системи влади, з різким зниженням її ефективності та кваліфікації. Ми – держава та її громадяни – платимо дуже велику ціну за черговий зрив прийняття Податкового кодексу, блокування земельних відносин, бо мораторій не захищає національні надбання, це крок для корупції та тінювих схем. Нині, за даними Української земельної спілки, щонайменше 4 млн. га сільсько-господарських угідь у країні знаходяться в тінювому обороті. Заблокована пенсійна реформа – а це не тільки соціальний захист, а й внутрішні інвестиції. Мало що зроблено з удосконалення корпоративного законодавства, звідси – рейдерство, незаконні поглинання, перерозподіл власності за межами законів і конкуренції.

Що робилося в поточному році, ще є свіжим в пам'яті. У грудні 2007 року на базі висновків ряду фракцій парламенту, включаючи Партію регіонів, ми попереджали про неприпустимість прийняття безмежно популістського, розбалансованого бюджету 2008 року. На жаль, бюджет не було відкореговано, а Президент держави підписав його через годину після того, як його передали з парламенту, практично без зауважень. Уже потім фахівці підтвердили, що незбалансований державний бюджет 2008 року, в якому було запропоновано зростання виплат на 57% порівняно з 2007 роком при прогнозі економічного зростання 6%, став головним фактором як інфляції, так і поглиблення кризових явищ. Далі пішли – адміністративна ревальвація гривні, спроба боротьби з інфляцією методами стерилізації гривневої маси, зростання вартості кредитних ресурсів, блокування іпотечного кредитування, спад будівництва, а за ним інших галузей.

Вступ до СОТ був для держави дуже перспективним, але не можна було вступати в Світову організацію торгівлі без програм, без чітких дій

З резолюції Всеукраїнських зборів громадських об'єднань:

Низька результативність реалізації антикризових заходів в Україні, недооцінка масштабів економічної кризи та обмежене інформування населення і бізнесу, висока залежність державних рішень від міркувань поточної політичної доцільності засвідчили лише одне – державні інституції в Україні за роки незалежності так і не набули належної якості і впливу на економічні процеси в державі, не мають достатнього авторитету в суспільстві.

З резолюції Всеукраїнських зборів громадських об'єднань:

Активним негативним чинником, який зробив свій внесок у дестабілізацію економічної ситуації, стало загострення політичної кризи восени 2008 року. В той час як прояви світової фінансової кризи вимагають оперативних узгоджених фахових рішень гілок влади, політична криза знижує її дієздатність, посилює песимізм суб'єктів ринку в оцінках перспектив розвитку кризових явищ, підвищує інфляційні очікування, обумовлює подальше зниження інвестиційної привабливості економіки.

З резолюції Всеукраїнських зборів громадських об'єднань:

Підґрунтям поглиблення кризових явищ в Україні стали:

- надмірна частка споживання та політизація соціально-економічного розвитку;
- нерозвиненість фінансової системи;
- несприятливі умови для довгострокового інвестування;
- вузькогалузева концентрація експортної спеціалізації України;
- зрив прийняття Податкового кодексу України;
- прийняття популістського державного бюджету на 2008 рік;
- заборона використання податкових векселів;
- вступ до СОТ без програм адаптації для ризикових галузей економіки;
- запровадження чергового мораторію на удосконалення земельних відносин;
- заблокована пенсійна реформа;
- зростання корупції та правового нігілізму.

З резолюції Всеукраїнських зборів громадських об'єднань:

Поточні заходи економічної антикризової політики держави мають короткостроковий характер та незначну ефективність. Рефінансування комерційних банків Національним банком за останні три місяці становило близько 48 млрд. грн. Проте реальний сектор економіки практично не відчув впливу надходження таких значних коштів в економіку, зокрема реальні обсяги кредитування не збільшилися, процентні ставки не зменшуються, залишається нестабільність на валютному ринку.

З резолюції Всеукраїнських зборів громадських об'єднань:

Прийнятий антикризовий закон та низка антикризових заходів уряду не є самодостатнім пакетом дій, який гарантовано мінімізує наслідки фінансових потрясінь. Поточні антикризові заходи створюють умови для охолодження економіки, мають однобічну спрямованість на стабілізацію лише банківської сфери, не спрямовані на зупинення спаду в промисловості, будівництві, інших галузях. Залишаються невизначеними орієнтири валютно-курсової політики.

з підвищення конкурентоспроможності національної економіки та спеціальних заходів із захисту внутрішнього ринку. Ось декілька цифр. На початок 2000 року середньозважений рівень імпорتنих захисних мит становив близько 30%, а на момент вступу в СОТ, у травні 2008 року, в машинобудуванні – 4%, АПК – 9%. Ряд секторальних угод за великою кількістю напрямів підписано взагалі з нульовою ставкою. Тобто ринок в умовах низької конкурентоспроможності економіки опинився повністю відкритим!

Звідси – безпрецедентне сальдо зовнішньої торгівлі. Ще в 2002–2003 роках у нас на внутрішньому ринку було щонайменше 92–93% продуктів харчування українського виробництва, за результатами поточного року цей показник упав до 70%. Ми втрачаємо внутрішній ринок навіть на продукцію, яку спроможні виробляти самі – традиційно та високої якості.

Влада не розуміє, наскільки нещадний кумулятивний удар завдається українській економіці, коли, наприклад, із початку року відміняється податковий вексель. Відразу заморожується велика кількість інвестиційних проектів, бо мало хто з інвесторів готовий при розмитненні обладнання, яке необхідно, наприклад, для будівництва заводу на території України, заплатити одразу 20% його вартості, хоча прибуток буде лише через два роки. Одночасно із заборонаю податкового векселя поглиблюється проблема компенсації ПДВ, на сьогодні заборгованість перевищує 12 млрд. грн. Це вже дві одночасних проблеми українського виробника – відволікаються обігові кошти, паралельно він безвідсотково кредитує державний бюджет. Що після цього говорити про конкурентоспроможність, фінансові та соціальні результати? Я думаю, коментарі зайві.

Повністю зірвано бюджетний процес 2009 року. Чотири засідання КМУ з питань затвердження прогнозу макроекономічних показників практично за місяць до завершення поточного року завершилися безрезультатно. Як у цих умовах планувати бізнес? Що буде з системою оподаткування через місяць-два, що – з кредитними ресурсами, яка валютно-курсова політика, які пріоритети антикризових заходів – невідомо. Безумовно, це все буде тільки більш поглиблювати кризові явища в економіці.

Дуже прикро, що в Україні різко знизився рівень діалогу влади та бізнесу, його якість та результативність. По суті, так званий діалог влади та бізнесу перетворився в політичні піар-акції. Лунають красиві розмови про підтримку бізнесу, а на практиці приймаються рішення, які різко погіршують умови підприємницької, промислової діяльності.

У жовтні Київрада та міськдержадміністрація приймають ряд розпоряджень, згідно з якими з 1 грудня тарифи на житлово-комунальні послуги для юридичних осіб підвищуються з коефіцієнтом від 5 до 10 – без спроби провести технологічні розрахунки, без прогнозу наслідків. УСПП миттєво відреагував – звернувся в суд, Антимонопольний комітет, вищі органи влади. Був підписаний указ Президента, який призупинив ці розпорядження. Однак у листопаді приймаються аналогічні рішення, тільки під іншими реквізитами та максимальним коефіцієнтом подорожання 9,5. Ми повторно подали в суд, будемо й далі жорстко діяти, щоб призупинити свавілля столичної влади. Тут не просто економіка – тут порушується Конституція, вимоги законодавства з точки зору регуляторних процедур. Абсолютно не враховано соціальні наслідки. Наприклад, підвищення рівнів тарифів для торгівельної мережі означає, що всі збільшення будуть перенесені на оптові і роздрібні торгові надбавки, які сплачуватимуть громадяни. І це – в умовах економічної кризи, коли рівень життя падає. Я вже не кажу про собівартість, конкурентоспроможність, робочі місця... Владні структури втрачають відчуття реальності, їм потрібно нагадати, що держава та влада створюються для того, щоб обслуговувати громадян.

Було би правильно формувати антикризові пропозиції, спираючись на світовий досвід. Що робить нині увесь світ? Після першого етапу, коли були задіяні заходи зі стабілізації ситуації в фінансовій, банківській системі, фондових ринках, практично всі розвинуті країни світу працюють над тим, щоб не допустити охолодження національних

економік – знижують фіскальне навантаження, спрощують доступ до кредитних ресурсів, забезпечують захист національних ринків, щоб зберегти робочі місця тощо. Приймаються єдині погоджені потужні пакети законодавчої та виконавчої влади разом із центральними банками. Великобританія знижує ПДВ з 17,5 до 15%, Росія знижує податок на прибуток з 24 до 20%, для малого та середнього бізнесу – з 15 до 5%. У РФ на наступний рік втричі зменшують амортизацію основних фондів, прийняли рішення заборонити авансові платежі в бюджет, виходячи з того, що є дефіцит кредитних та оборотних ресурсів. Кожне рефінансування комерційного банку центральним банком супроводжується вимогами щодо конкретних обсягів кредитування реальної економіки. ЄС місяць тому вводить імпорتنі захисні мита на зерно (95 дол. на тонну пшениці) і практично закриває весь ринок для українського зерна, а це 28% наших експортних ринків.

На жаль, у цих умовах ми бачимо – в Україні лише підвищується фіскальний тиск, вводяться збори, нові тарифи тощо. Це є навмисне поглиблення кризи, і це неприпустимо. Виходячи з цього в парламент внесено ряд законодавчих ініціатив – пакет антикризових законів від фракції Партії регіонів підтримано іншими фракціями. Є рішення винести на перше читання законопроекти, ініційовані нами: з прискорення амортизації основних фондів, про відміну податкового векселя, про формування критичного імпорту, про стимулювання підприємств, реєстрування прибутку, зниження ставки оподаткування. Але треба йти далі – та частка прибутку, яка внесена на розвиток підприємства, не повинна оподатковуватися взагалі. У роботі зараз законопроекти, які стосуються контролю за використанням ресурсу Стабілізаційного фонду, кредитів МВФ та Світового банку.

Але ми розуміємо: для того, щоб закони були максимально ефективними, необхідна комплексна антикризова програма за всіма складовими, включаючи бюджетну, валютно-курсову політику, фінансову, соціальну політику на наступний рік. Завдання наших зборів – відпрацювати та прискорити затвердження антикризової програми, яка необхідна для України.

Дуже важливий напрям – це система оподаткування. Світові експерти вимушені бити на сполох, наприклад Світовий банк два місяці тому зробив аналіз якості податкових систем 181 держави світу, де Україна посіла 180-те місце – через рівень фіскального тиску, недосконалість фінансування, хаотичні зміни законодавства, елементи державного рейдерства. ЄС буквально декілька днів тому завершив дослідження 41 держави Європи, Україна за рівнем платоспроможності громадян стала 40-ю, за нами тільки Молдова. Ми що, не розуміємо, що таке платоспроможність внутрішнього ринку, як це впливає на розвиток реального сектору виробництва товарів і послуг?

Вважаю, що нині необхідно навести порядок у питаннях валютно-курсової, фінансової і банківської політики. Те, що відбувається, – це хаос, безсистемність, некерованість. 40 млрд. грн., які були спрямовані на рефінансування комерційної банківської системи, не потрапили в реальну економіку, не пішли на виконання банківських зобов'язань перед клієнтами, а всі опинилися на валютному ринку. Це ще більш прискорило девальвацію гривні і замкнуло коло фінансового знекровлення економіки. Валюта ж була виведена за кордон. Такі речі неприпустимі, має бути чітка програма обслуговування зовнішнього боргу, особливо в корпоративній частині, продумані пріоритети, адресність, заходи з ефективності використання золотовалютних резервів НБУ, траншу МВФ тощо. Система має працювати на подолання кризи, на доступ до кредитних ресурсів, а не на обслуговування вузьких корпоративних і корупційних інтересів. Ми будемо вимагати, щоб спільний звіт про валютно-курсову діяльність Національного банку і уряду був розглянутий на засіданні Верховної Ради. Думаю, цим вже пора займатися не тільки фінансовим, а й правоохоронним органам, включаючи Генеральну прокуратуру.

Дуже серйозні проблеми стосуються кредиту МВФ. Ті умови, на які погодилася переговорна група з України, є практично протилежними тому, що робить увесь світ. Весь світ спрямовував заходи на недопущення охолодження економіки, а у вимогах МВФ – не допустити

Під час зборів

Якщо у жовтні 2008 року бюджетні надходження податку з доходів фізичних осіб на 30% перевищували показник аналогічного періоду минулого року, то вже у листопаді цей приріст скоротився до 12%, а в грудні 2008-го – становив мінус 8%. Це означає зростання безробіття в Україні та скорочення доходної частини місцевих і державного бюджетів.

У листопаді 2008 року мало місце сповільнення темпів зростання всіх галузей економіки України. Приріст торгівлі сповільнився з 6,3% у жовтні до 2,3% у листопаді, спад будівництва прискорився з 12,7 до 16,1%, транспорт і зв'язок України уповільнилися з 10,4 до 9,3%. В офіційному прогнозі Мінекономіки на 2009 рік визнається ймовірність спаду темпів приросту української економіки на 5%.

Необхідно:

– в пріоритетному порядку впровадити заходи щодо підтримання економічного зростання для запобігання післякризовій економічній депресії; – забезпечити збереження та посилення керованості національної економіки з метою підтримання макрофінансової стабільності, цільової спрямованості антикризових та антидепресійних заходів; – переглянути систему соціального захисту населення з метою поліпшення її спроможності компенсації втрат від негативних соціальних наслідків кризових явищ.

протекціонізму, не розширювати грошову масу, не знижувати облікову ставку НБУ, підвищити тарифи ЖКГ, заморозити соціальні стандарти. Якщо буде безвідповідальна спроба перенести ці вимоги в бюджет-2009, податкову систему, ми будемо жорстко цьому протидіяти. Україні не треба бути заручником зовнішніх сценаріїв, а слід відпрацьовувати такі антикризові заходи, які відповідають нашим українським національним інтересам.

Дуже важливо відпрацювати питання експортної політики, щоб не втратити ринки збуту, знайти такі, де наша продукція конкурентоспроможна, а це може бути і Південна Америка, і Африка, і Південно-Східна Азія, Близький, Середній Схід. Потрібна потужна робота держави, де об'єднуються політичні, дипломатичні і економічні зусилля, і конкретних суб'єктів економіки, українських експортерів.

Дуже важливо мати цільові антикризові програми в тих галузях, які найбільш постраждали від кризи. Це металургія, хімія, АПК, будівництво тощо. Меморандуми, які підписує з виробниками уряд, – це непогана річ, але вони не вирішують проблем та, як правило, не виконуються. Потрібні системні заходи, які дають можливість дивитися хоча б на рік-півтора вперед.

Першочергової уваги потребує соціальна політика. В жовтні в Україні спостерігалось падіння реальної зарплати на 2%. Важливо недопустити шокової терапії до українських громадян, жорстко протидіяти тому, щоб проблеми кризи вирішувалися за їхній рахунок. Треба думати про збереження і створення нових робочих місць. Ми впевнені, коли кризу буде подолано, потреби в якісних трудових ресурсах в Україні будуть тільки збільшуватися. Це необхідно враховувати у всіх напрямках сьогодення – як в державних програмах зайнятості, так і з питань підтримки роботодавців щодо збереження трудового потенціалу.

Ми впевнені, що в нинішній ситуації альтернативи консолідації, активізації політичної волі, ресурсів кадрів просто не існує. Лише об'єднуючи зусилля влади, політиків, громадських організацій, реального бізнесу, ми подолаємо кризові явища. Впевнений: криза, крім проблематичних наслідків, несе в собі й певний позитив. Вона дає привід глибоко оцінити наш реальний стан і на цій основі діяти більш ефективно, системно, якісно та цілеспрямовано.

Єдина можливість вийти із кризи – спрямувати всі ресурси на модернізацію економіки

Микола Азаров, голова комітету Верховної Ради з фінансів і банківської діяльності

Голова комітету Верховної Ради з фінансів і банківської діяльності Микола Азаров

На деяких людей ця криза «звалилася, як сніг на голову». Ніби жили нормально, і раптом – розвал. А що відбулося у світовій та в українській економіці за ці останні роки? Благополучний 2005 рік: основні економічні проблеми виникли на ринку США. Глибокий дефіцит бюджету, колосальний зовнішній борг, війна в Іраку, Афганістані, зростання споживання. Що робить влада США? Девальвує долар. Для чого? Щоб зменшити витрати, змусити інші країни фінансувати дефіцит свого бюджету.

Девальвація долара тягне за собою зростання цін на нафту. ЄС думає про те, як перейти на біопаливо, бореться із глобальним потеплінням. Починається зростання цін на продовольство. Згадаймо 2006 рік: абсолютно сприятливий, гарний урожай зернових у світі, і раптом – зростання цін на зерно. Підвищення цін на зерно й нафту викликає інфляцію. Влада починає із інфляцією боротися. Як? Насамперед – стерилізацією грошової маси, підвищенням дисконтних ставок тощо – методи відомі. В 2006 році з'являються перші ознаки кризи. Оскільки обмеження грошової маси й жорсткість умов кредитування стосуються тих галузей, які мають тривалий цикл, то першими відреагували на нього будівельні компанії. В 2007 році зненацька виникла так звана іпотечна криза. Як колишній міністр фінансів, я аналізую, що ми робили в той момент, як ми дивилися за

цими процесами. Мені нема в чому собі дорікнути. Наприкінці 2006 року ми зробили абсолютно реалістичний бюджет на 2007 рік, бюджет твердий, але пов'язаний з інноваціями й модернізацією економіки. Однак Президент накладає вето, БЮТ у парламенті влаштовує істерики – ми, мовляв, збираємося заморожувати витрати. Так, ми збиралися в 2007 році, після наведення елементарного порядку в 2006-му, привести у відповідність співвідношення зростання доходів, зростання продуктивності праці і зростання ВВП. Не вийшло.

Тепер – до витоків кризи. Як високорозвинені країни забезпечували своє високе споживання? Насамперед за рахунок створення структури фінансових інструментів, які забезпечували перерозподіл прибутку. По суті справи, всі країни, що розвиваються, – Китай, Росія, Бразилія, Україна – фінансували приріст споживання в США, ситуацію, коли кожен безробітний міг одержати іпотечний кредит на будівництво або придбання будинку. Зникла залежність між золотовалютними резервами й обсягами фінансових ресурсів, залучених в економіку. Китай, що нагромадив 2 трильйони доларів валютних резервів, зовсім не зацікавлений у тому, щоб економіку США морозило, щоб там трапився колапс. Назву дві цифри: світовий ВВП становить приблизно 64 трильйони доларів, а обсяг фінансових інструментів, випущених у світі, в основному у розвинених країнах (країнах так званого «золотого мільярда»), становить 668 трильйонів. Якщо проаналізуємо, що представляє собою структура ВВП, виявимо, що в країнах, які розвиваються, приблизно 15–25% – це послуги, а все інше – це матеріальне виробництво, а у розвинених країнах все навпаки. У США, наприклад, 15% – це матеріальне виробництво, а все інше, вибачте, «повітря». І коли в 2007 році випадає одна з ланок цієї системи фінансових інструментів – іпотечне зобов'язання і пов'язані з ним страхові інструменти, – починається повзуча криза, яка й проявляється найбільш гостро у 2008 році.

Коли ми міркуємо про те, що робити, ми маємо розуміти: однакових рецептів для виходу із кризи не існує. Для країн, де існує споживча модель розвитку, де зростання споживчих доходів обумовлює зростання економіки, – це одна модель виходу із кризи. Для таких же країн, як Україна, зростання споживчих витрат призведе тільки до зростання імпорту, наша економіка не зможе забезпечити це зростання. Тому для нас єдина можливість вийти із кризи і використати кризу в інтересах України – це абсолютно всі ресурси направити на модернізацію і структурну перебудову економіки, на впровадження нових технологій, на «стрибок» технологій. Це – процес дуже тривалий, він включає енергозбереження, що змусить нас вкладати значні ресурси протягом щонайменше десяти років. Але тільки так ми зможемо вийти із кризи.

Треба абсолютно чітко сказати людям – ніяких молочних рік і киселевих берегів протягом 10–15 років у нас не буде. Кожен, хто вам буде говорити інше, – просто брехун і ошуканець. Якщо вже високорозвинені країни зараз говорять про те, що їх технологічний уклад не забезпечує приросту економіки, що ж тоді говорити про нас? Наші можливості розвитку були вичерпані, за великим рахунком, уже в 2005–2006 роках. Тому і народ, і громадські організації в особі форуму промисловців і підприємців, і політичні партії мають об'єднати зусилля для розуміння цього незаперечного факту.

Ми можемо позичити за кордоном, хоча політика нинішньої влади довела до того, що такі запозичення стали коштувати нам щонайменше 40–50% річних. А при таких відсотках запозичення стають економічно недоцільними. Виходить, зовнішні кредитори повинні розуміти, навіщо їм фінансувати нашу економіку, що ми з нею збираємося робити. Днями я зустрічався із представниками МВФ, вони збентежені такими темпами падіння економіки й промислового виробництва в Україні у жовтні цього року. Щоб зупинити цей процес, треба негайно сконцентрувати всі ресурси, авансуючи промислові підприємства, всі структури, що обслуговують ці підприємства. І процес цей – непростий. Ми знаємо, що рефінансування НБУ за один тільки місяць становило близько 7 мільярдів. Хто-небудь це відчув, комусь стало простіше й вигідніше взяти кредит? Дисконтні ставки по кредиту не зменшилися. Крім

З резолюції Всеукраїнських зборів громадських об'єднань:

В останній період було припущено низку прорахунків в економічній політиці, які призвели до посилення кризових проявів: – зберігався високий рівень фіскального вилучення коштів на потреби споживання; – відбувалося затягування запровадження дієвих заходів щодо регулювання зовнішніх запозичень вітчизняних суб'єктів господарювання; – навесні 2008 року було прийнято рішення про адміністративну ревальвацію гривні; – не було прийнято рішень щодо напрямів ефективного витрачання надлишку бюджетних надходжень над запланованими.

З резолюції Всеукраїнських зборів громадських об'єднань:

Стабілізація економіки та подолання кризових тенденцій потребує термінових заходів: – забезпечення узгодженості дій усіх гілок влади з метою реалізації послідовної макроекономічної політики; – зниження податкового навантаження на бізнес через прийняття Податкового кодексу України; – збалансування бюджетної та соціальної політики, оскільки саме розбалансування стало причиною виникнення інфляційних ризиків. Темпи зростання соціальних трансфертів мають знаходитися в межах темпів зростання ВВП; – забезпечення прозорого контролю за утворенням та використанням коштів Стабілізаційного фонду; – здійснення жорстких заходів щодо зниження рівня корупції в органах державного управління; – концентрації видатків державного бюджету на 2009 рік на завданнях, які безпосередньо пов'язані з інвестуванням у розвиток інфраструктурних галузей, із забезпеченням пріоритетності закупівлі товарів вітчизняної промисловості.

З резолюції Всеукраїнських зборів громадських об'єднань:

Передумовою наростання кризових явищ в економіці України є державна політика, яка характеризувалася безсистемністю та неадекватністю стратегічним завданням, можливостям розвитку національної економіки.

виділення ресурсу, має здійснюватися жорсткий контроль за його використанням. Уряд знає всі великі підприємства, обсяги експорту, імпорту, знає, скільки потрібно інвалюти, який обсяг ресурсів необхідний на модернізацію. Уряд володіє повною інформацією про це і може зараз сконцентрувати ресурси на проблемах модернізації, структурної перебудови економіки.

Мені поставлене запитання, знижувати податки чи не знижувати? Звичайно, знижувати, і на першому етапі це призведе до зменшення доходів бюджету. Як тільки ми це почнемо, нашим можливим кредиторам й інвесторам буде даний зрозумілий сигнал, чітка програма дій – і кошти до нас прийдуть. Я вважаю, що хоч ситуація із зовнішнім боргом в Україні дуже складна, проте головне завдання, щоб вироблявся товар, – і не на склад, а на продаж, щоб заводи платили зарплату, тому що інакше не буде пенсії. І якщо на зовнішніх ринках цей товар не знаходить попиту, виходить, він має споживатися на внутрішньому ринку. Тут повинні бути рішучі, абсолютно адекватні ситуації дії по захисту внутрішнього ринку. Пакет, який ми зараз запропонували у Верховній Раді, містить відступи від правил Світової організації торгівлі – я це відверто говорю, тому що брав участь практично у всіх переговорах, але ситуація вимагає рішучих дій.

Хочу сказати тільки одне – абсолютно ясно, що саме нам треба робити, і абсолютно ясно, що результат буде позитивний. Питання, чи досить у країні політичної волі? Якщо ми будемо постійно осягати й думати, що скажуть люди на першому етапі твердого антикризового плану, то через півроку ці ж самі люди нас просто виженуть. Звичайно, населення потрібно максимально інформувати, але й не прагнути сподобатися, тому що проста людина може і не розуміти, що таке вихід із кризи. Але якщо ті, хто це знає, нічого не роблять, їм нема чого робити у структурах виконавчої влади.

Біда аграріїв – непрофесійне державне управління

Леонід Козаченко, голова Української аграрної конфедерації

Голова Української аграрної конфедерації
Леонід Козаченко

Ми порахували, що внаслідок світової економічної кризи сільське господарство України на теперішній час вже втратило близько 40 млрд. грн. Стільки ми недоотримали від реалізації аграрної продукції. Нині ми не можемо продавати продукцію, якої є дуже багато. Зібраний рекордний врожай, але темпи експорту за останній місяць впали вдвічі. На початку жовтня ми мали в день відвантажувати 150–200 тис. тонн зерна, сьогодні це становить близько 70–80 тис. тонн. На жаль, ще гірша перспектива очікує нас у найближчі місяці. Понад 10 млн. тонн зерна зберігається в непристосованих господарствах, часом і під відкритим небом. Такого не було ще, напевно, з післявоєнних часів. Причина проста – виробники цієї продукції не можуть платити елеваторам за зберігання, його вартість дорівнює вартості зерна, яке виробники туди завезуть. Звичайно, виникають проблеми з банками. Близько 95% суб'єктів господарювання не можуть повернути кредити. У поточному році ми використали близько 48 млрд. грн. кредитних ресурсів, на початку весняно-польових робіт було отримано 14 млрд. У наступному році з такою заборгованістю та ускладненим доступом до нових кредитів сіяти, вирощувати врожай, виробляти продукцію тваринництва буде дуже проблематично.

Сьогодні взяли кредити лише 4% тих, хто хотів це зробити. В результаті ми маємо величезні проблеми в суміжних галузях економіки, насамперед у хімічній промисловості. Реалізація мінеральних добрив у порівнянні з минулим роком на початок грудня впала більш ніж в тисячу разів. Зупинено й сільськогосподарське машинобудування. Якщо порахувати сумарні втрати всіх суміжних галузей, це перевищує сотні мільярдів гривень.

Незважаючи на те, що виробництво сільськогосподарської продукції – це єдина галузь економіки, яка в кінці року в умовах економічної кризи може дати приріст 14%, в країні зроблено все, щоб

галузь стала збитковою, а збитки – величезними. Ми вважаємо, що приблизно 80% суб'єктів господарювання закінчать поточний рік із збитками. Одна з причин такого становища – непрофесійна монетарна та бюджетна політика. Майже чверть суб'єктів господарювання, про яких йдеться, взяли кредити у валюті. Ось приклад. Хлібопекарні прокредитувалися у валюті, закупивши в серпні зерно за досить високими цінами. Сьогодні їм треба повертати вдвічі більше, ніж вони розраховували. В підсумку – незважаючи на те, що ціна на зерно вдвічі впала, вони не можуть знизити ціну на хліб, а навіть підвищують її. Але й це їх не рятує, більшість підприємств можуть стати банкрутами.

Далі – про бюджетну політику. Не буду говорити, що бюджет агропромислового комплексу не отримує те, що передбачено. Величезна проблема – повернення ПДВ. Ми розуміємо, наскільки важливим є сьогодні експорт і його стимулювання. Однак нині заборгованість з повернення ПДВ в цілому становить близько 12 млрд. грн., для сільського господарства – майже 2 млрд. Але Міністерство фінансів у грудні передбачило тільки 2 млрд. для відшкодування ПДВ всім експортерам. Скільки аграрії від цього отримають, ніхто не знає. Ці проблеми навесні можуть обернутися катастрофою.

Безумовно, і Міністерство аграрної політики, і уряд думають, як загасити цю пожежу. Прийнята ціла низка заходів, які передбачають стабілізацію на даний період. Ще ми будемо мати проблеми у зв'язку з членством у Світовій організації торгівлі, коли прийматимемо заходи з часткового обмеження імпорту с/г продукції. Гасити пожежу – це одне, але треба йти вперед і думати про сталий розвиток.

Нині ООН, на жаль, прогнозує подальше падіння попиту на продовольство, незважаючи на те, що світові залишки продовольства за всіма видами значно менші, ніж середньорічні за останні десять років. Тобто, з одного боку, в світі не вистачає продовольства, щодня 85 тис. людей помирає від голоду на планеті, а з іншого боку, немає попиту на продукцію, немає фінансування виробництва цієї продукції. У найближчому періоді, принаймні на півроку, ситуація буде ще складніша. Однак українське сільське господарство просто приречене ефективно працювати та експортувати свою продукцію. Потенціал у нас значно більший, ніж потреба внутрішнього ринку. На жаль, замість того, щоб стало розвиватися, аграрна галузь працює не в режимі ринкової економіки, вона працює під певне політичне замовлення, задля якихось популістських цілей. Як можна інакше оцінити заборону експорту зерна, олії? А імпорту у шалених розмірах – завезено половину мільйона тонн м'яса (а під його виглядом – і шкіри, і тваринний жир) тільки заради того, що показати – нібито Україна годує своїх мешканців дешевим м'ясом? Здійснювалися й інші кроки, для цілих підрозділів сільського господарства встановлювалася нульова рентабельність, підвищення ціни допускалося максимально на один відсоток.

16 жовтня керівники аграрних асоціацій були запрошені в Кабінет міністрів України, і там їх цілий день спонукали до того, щоб підписали угоду про відмову підвищення до кінця року на жоден відсоток цін на сільськогосподарську продукцію. Говорили, що все це робиться нібито для народу, але робиться за рахунок найбіднішої його частини, сільського населення, яке саме знаходиться у злидennих умовах. Якщо за рахунок одних злидennих людей допомагати іншим бідним, ми ніколи не вирвемося з цього замкнутого кола. У розвинутих країнах так ніхто не чинить щодо аграрної галузі.

Тільки за рахунок заборони експорту зерна (близько 8 млн. тонн на початок року) ми втратили 15 млрд. грн. Якщо державна політика й надалі залишиться такою, не спрацюють жодні якісні заходи, які ми розробимо щодо подолання фінансової і світової кризи.

Українська аграрна конфедерація має близько 150 пропозицій до антикризового пакету. Що є найважливішим? Колись ми виступали за призупинення мораторію на продаж землі, а сьогодні вперше кажемо, що його не можна призупиняти. Земля має колосальну вартість, її не можна комусь безкоштовно віддати – це перше. Друге, такої корупції, яка сьогодні є в органах державної влади із земельної реформи, немає ніде. Вважаю, один із методів боротьби з фінансово-економічною

Основні етапи земельної реформи в Україні

Земельна реформа в Україні була започаткована 15 березня 1991 року схваленням Земельного кодексу та прийняттям постанови «Про земельну реформу». Її головна мета – обмеження державної монополії та перерозподіл земель із наданням їх у довгочасне володіння громадянам та колективним господарствам. Відповідно до Земельного кодексу 1990 року головна роль у реформуванні земельних відносин та управлінні земельними ресурсами переходила до органів законодавчої та представницької влади. Однак уже до 1993 року ради всіх рівнів показали свою неефективність у впровадженні перерозподілу земель в інтересах фермерів чи приватних господарів.

Після видання Указу Президента «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» була кардинально змінена стратегія від адміністративного перерозподілу до паювання земель колективної власності. Переорієнтація земельної реформи у бік підвищення ефективності інституту земельної власності була закріплена і в Конституції України, прийнятій 28 червня 1996 року. Стаття 14 Конституції України гарантує право приватної власності на землю.

Ще один етап реформи був ініційований у 1999 році. Указом Президента від 3 грудня 1999 року «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору України» був проголошений курс на реструктуризацію КСП у господарські формування ринкового типу, що здійснюють свою діяльність на основі приватної власності на землю та майно.

На початку 2000 року прийнято нову редакцію Земельного кодексу України, який відобразив відповідні конституційні норми та чітко визначив нові принципи державного управління земельними ресурсами. Його прийняття зняло головну перешкоду земельній реформі – неадекватність правової та інституційної бази. У новій редакції Земельного кодексу чітко визначаються повноваження органів виконавчої влади у галузі земельних відносин, використання та охорони земель. Держкомзем став провідною інституцією із повноваженнями у сфері формування державної земельної політики, координації проведення земельної реформи, ведення земельного кадастру та державної реєстрації земельних ділянок.

Подальший перебіг земельної реформи здійснювався на основі програмного документу «Основні напрямки земельної реформи в Україні на 2001–2005 роки», схваленого Президентом України 30 травня 2001 року. За підсумками виконання цієї державної програми ВРУ прийняла рішення про запровадження з 1 січня 2005 року купівлі-продажу сільсько-господарських земель в Україні. Однак після виборів президента 2004 року був прийнятий закон про продовження мораторію на продаж земель сільсько-господарського призначення до 2007 року. Підстава – відсутність законодавчої бази регулювання земельних відносин, законів про ринок землі та державний земельний кадастр.

У грудні 2007 року мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення був продовжений ВРУ на невизначений термін – до прийняття законів про ринок землі в Україні та про державний земельний кадастр. Ці закони не прийняті парламентом і дотепер.

Голова Ради підприємців при КМУ
Оксана Продан

За період з січня по жовтень 2008 року кількість місцевих бюджетів, які не виконали план податкових надходжень до Державного бюджету України, зросла з 41 (за даними цього ж періоду 2007 року) до 201. Уже в листопаді 2008 року таких бюджетів-боржників в Україні побільшало вдвічі, а на кінець року, за прогнозами експертів, – їх буде близько 600.

кризою – це відсіч корупції. А земельну реформу, ми переконані, треба призупинити до появи ознак виходу із кризи та подолання корупції, тільки тоді повернутися до питання продажу землі.

Система розбудова галузі. Минулого тижня відбулася міжнародна конференція з аграрної політики, представники всіх країн Європи висловлювали занепокоєння, як поведе себе сільське господарство України в умовах кризи. ЄС, США практично вичерпали можливості за рахунок субсидій тримати аграрну галузь на плаву, вони не будуть збільшувати їхні обсяги. Україна практично без субсидій не лише виживала, а й розвивала своє виробництво. Їй потрібна лише розумна державна аграрна політика. Нам дуже важливо повернутися до питання кооперування. Нині тільки великі агрохолдинги можуть вдало працювати. Витримати з ними конкуренцію дрібні господарства можуть, тільки об'єднавшись у кооперативи. Великотоварне виробництво здатне вирішувати складні проблеми не за рахунок додаткового субсидування, а через реалізацію цілої низки переваг, перш за все інновацій, новітніх технологій. Треба впроваджувати ф'ючерсний ринок, це можливість працювати і прогнозувати ситуацію наперед. У нас такі інструменти не могли діяти, тому що економіка знаходиться в ручному режимі управління. Потрібно реформувати систему Держрезерву, систему Аграрного фонду. Зараз у нас ці важливі інструменти використовуються політиками, а не професіоналами, вони працюють на популістські, кон'юктурні завдання. Держрезерв завозить по імпорту величезну кількість продукції, держава субсидує цю продукцію. У підсумку – знищується національне виробництво, щороку до мільярда гривень втрат, Держрезерв із бюджетом списують ці збитки. Хіба це господарювання? Все потрібно сконцентрувати в одному органі або передати ці функції аграрному фонду, Держрезерв повинен забезпечувати обсяг трьохмісячних потреб для спеціальних бюджетних установ – і крапка. І найголовніше – цим процесом мають управляти фахівці, а не політики. Величезний резерв продовольства треба використовувати для стабілізації ринку, а не для популістських заяв про доступність дешевого хлібу тощо. Серед нас є багато професіоналів, які знають рецепти виходу з кризи. Криза є величезним випробуванням, разом із тим і шансом, який слід використати заради блага країни, подальшої розбудови економіки.

Як виходити з кризи? Витяги з виступів

Оксана Продан, голова Ради підприємців при КМУ

Під час кризи треба звернути увагу на те, що насамперед вона вразила основні галузі та великих експортерів. Підприємства, які забезпечують 50% валютного запасу України, втратили свої ринки через світову кризу, і ми з вами залишилися без валюти. А чи було б так, якби середній бізнес працював нормально? Середній і малий бізнес, який здатний виживати сам по собі, дозволить економіці не бути прив'язаною до зовнішніх ринків. Він більш гнучкий і в розвинутих країнах займає до 70% у структурі економіки. Якби у нас до цього моменту середній бізнес був розвинений достатньо, ми б сьогодні спостерігали значно менші негативні наслідки.

Держава повинна підтримувати тільки ті галузі виробництва, які забезпечують, по-перше, технічне оновлення, в тому числі і енергозберігаюче, по-друге, робочі місця, по-третє, імпортозаміщення. Заходи, які держава має застосовувати, – це і забезпечення державних замовлень підприємств виробничих галузей, і впорядкування державних закупівель, і створення механізмів співфінансування тих напрямів, які масштабно підтримують розвиток інших галузей. Єдиний соціальний внесок має бути максимум 25% за сукупністю, тоді реально зменшиться витратне адміністрування фондів соціального захисту. Таким чином єдиний внесок дасть можливість детінізувати зарплату.

Валерій Мутіян, заступник міністра економіки України

На жаль, 100% «порятункових коштів» від кризи в нас пішло лише на банківську систему, а реальний сектор економіки отримав нуль. У той же час усі сім експортних галузей вітчизняної економіки, які дають державі 90% золотовалютних надходжень, зокрема металургія, що забезпечує 44% цих надходжень, – знаходяться у стані кризи. Водночас за умови спрямування державної підтримки в реальних сектор економіки перспектива з подолання економічної кризи у нас є. Чому? В Україні вже з'явилося усвідомлення того, що змінюється структура економіки. Сьогодні будуються взаємовідносини економіки знань: між тими, хто знає і не знає, хто вмів і не вмів. Необхідно розробити і впровадити в життя весь інструментарій з подолання кризи; привести нашу економіку у відповідність до критеріїв безпеки, тобто збалансувати попит і пропозицію, споживання й нагромадження; посилити конкурентоспроможність.

Олексій Голубов, президент Союзу хіміків України

Економісти кажуть: «Якби у світі зараз не було кризи, в Україні вона однаково була б». Річ у тім, що ми більше проїдаємо, ніж виробляємо. А відповідь на питання, чому ж ми не виробляємо, нещодавно дав Світовий банк. За його оцінкою, місце, яке посідає Україна за привабливістю ведення бізнесу, – 145-те у світі. Навіть торік ми займали 139-те!

Будь-яка нормальна держава у кризовий період в основному опікується двома проблемами: перша – як усяляко підтримати експортера, друга – як розвивати та захищати внутрішній ринок для власного товаровиробника. Банки знижують відсоткові ставки, уряди йдуть на зниження оподаткування. А що у нас? За дев'ять місяців поточного року українські банки збільшили свій прибуток на 63% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Це – понад 8 мільярдів гривень. Хімічна галузь, друга за важливістю в країні після металургії, отримала прибутку значно менше – лише близько 2 мільярдів. Однак в умовах кризи держава раптом кинулася допомагати банкам. І що вийшло? У фінансову систему «влили» 2,9 млрд. дол. – для підтримки курсу гривні. В результаті долар став коштувати 7 гривень замість п'яти, а 40 мільярдів гривень рефінансування банки спрямували на закупівлю того ж долара, тобто на свій прибуток. Тут, як мовиться, кому війна, а кому мати рідна.

Водночас на засіданні комітету Верховної Ради України нещодавно розглядали питання про підтримку хімічної галузі. Ми запропонували робити державні вливання коштів у реальний сектор економіки, але обирати ті галузі промисловості, що є локомотивними для інших галузей. Наприклад – будівництво. Будівництво «потягне» за собою металургів, машинобудівників, хіміків; останні, до речі, виробляють лакофарби, пластмаси тощо. Наступна галузь – це сільське господарство. Допмагаючи сільському господарству, ми також «втягаємо» і машинобудівників, і хіміків. Те ж саме стосується державної підтримки Укрзалізниці – вони «потягнуть» за собою металургію та машинобудування.

На завершення хочу сказати: в Україні треба підвищити виробничу дисципліну всіх, починаючи від Президента і закінчуючи людиною праці. Хочу відзначити – у людини праці дисципліна більша, ніж є. Якщо ми не змінимо виробничі відносини всередині країни, в Україні просто не буде майбутнього.

Заступник міністра економіки України
Валерій Мутіян

*Міністерство економіки
України, прогноз на 2009 рік*

Більшість економічних експертів солідарні в тому, що найбільш гостра фаза вітчизняної економіки спостерігатиметься у лютому-березні 2009 року, після чого буде досягнута «межа стійкості» економіки і її спад припиниться.

Президент Союзу хіміків України
Олексій Голубов

Спад виробництва у хімічній промисловості України в листопаді 2008 року сягнув 37% порівняно з показниками минулого року. Це – історичний «максимум» за всю історію України.

Керуючий партнер товариства «Ернст & Янг»
Олексій Кредісов

■
■
Протягом січня-листопада 2008 року відбулося різке уповільнення темпів економічного зростання в Україні: з 5,8% за підсумками аналогічного періоду минулого року до 3,6% у поточному. Номінальний ВВП у листопаді 2008 року зменшився на 14% порівняно з показником листопада 2007 року. До цього часу максимальним показником спаду ВВП у нас були 12% періоду кризи 90-х років.

■
■
Протягом десяти місяців поточного року в Україні спостерігалася перевиконання зборів до держбюджету щомісяця на 0,82 мільярда гривень. Джерелом цього «перевиконання» бюджету, за свідченням експертів, був надвисокий імпорту. Разом із тим вже в листопаді 2008 року спостерігалася недовиконання бюджетного збору в сумі 2,1 мільярда гривень, а у грудні цей показник недовиконання збільшився вдвічі. Наслідком цього стане дефіцит Пенсійного фонду України.

Олексій Кредісов, керуючий партнер товариства «Ернст & Янг»

Україна опинилася в числі тих країн, на які фінансово-економічна криза вплинула найбільше. Це сталося внаслідок низки причин, серед яких можна назвати значний перегрів економіки, який напередодні кризи проявився у високих темпах інфляції, а також – одні з найвищих у світі темпи зростання номінальних доходів населення та значне прискорення розвитку фондового ринку.

Локомотивами економічного зростання в Україні були гірничо-металургійний комплекс і будівництво, які згодом опинилися в епіцентрі світової кризи. Крім того, слід відмітити недостатній акцент на проведенні структурних реформ в Україні та пов'язану з цим недорозвиненість внутрішнього ринку і слабку підготовленість економіки країни до зовнішніх викликів. За результатами опитування бізнесменів у Центральній і Східній Європі, проведеного журналом «Економіст», Україна перебуває на передостанньому місці серед країн, які постраждали від існуючої кризи найбільше. На останньому – Угорщина. П'ять років наша країна перебуває у стані перманентних виборів, і за такої ситуації в країні не проводилися необхідні структурні реформи. В результаті – Україна займає останні місця у різних рейтингах: наприклад, у рейтингу простоти оподаткування, який складав Світовий банк, Україна займає 180-те місце зі 181-го. Можна порівняти до подібних рейтингів, але вони відображають думку лідерів ринку і провідних агенцій, яким довіряє ринок. Я б хотів додати, що через відсутність політичного консенсусу й командної роботи всіх гілок нашої влади ми маємо дуже низький рівень довіри до влади, і результатом цього є скорочення капітальних вкладень, скорочення персоналу, зменшення іноземних інвестицій і відтік інвестицій із країни.

Що робити? Моя перша пропозиція – відсунути у бік дипломатію і відверто говорити з представниками влади та урядом. Друге – користуватися тим, що зараз органи влади більш сприйнятливі до рекомендацій та вимог бізнес-асоціацій і компаній. Тому через Український союз промисловців і підприємців варто більш активно звертати увагу можновладців на проблемні питання бізнесу, давати владі слушні рекомендації.

У рамках кризи завжди є переможені і переможці, але в Україні є гарні шанси вийти з кризи переможцем. Якщо ми об'єднаємо свої зусилля та підкажемо владі певні кроки з реалізації антикризових програм, ми покращимо свої шанси.

ЗАЯВА

учасників Всеукраїнських зборів громадських об'єднань щодо подолання економічної кризи

м. Київ

6 грудня 2008 року

Промисловці, підприємці, роботодавці, громадські організації та об'єднання відзначають, що стрімке входження України в кризовий стан стало очевидним. Фінансова криза стрімко трансформується в повномасштабну соціально-економічну, промислову кризу, наслідки якої здатні вийти з-під державного контролю та поширитися на всі сфери життєдіяльності суспільства.

Безпрецедентний спад у промисловості – у жовтні 2008 року у порівнянні з відповідним періодом минулого року промислове виробництво скоротилося на 19,8% (максимум за останні 10 років). Україна стала лідером за темпами спаду промислового виробництва серед країн СНД.

Криза у фінансовій сфері проявляється у затяжному падінні фондового ринку, хаотичній, непрозорій валютно-курсовій політиці, різкому погіршенні доступу до кредитних ресурсів та наростанні проблем комерційних банків з ліквідністю їхніх активів.

Передумови загострення кризових явищ в Україні містяться насамперед у здійснюваній економічній політиці, яка характеризується невиваженістю, неадекватністю стратегічним завданням та можливостям розвитку національної економіки.

Суспільство та бізнес ще досі не усвідомлюють масштабність та глибину кризових процесів в економіці, насамперед внаслідок недостатньої інформованості з боку владних структур.

Громадські об'єднання констатують, що в Україні, навіть за очевидних ознак наявності загальнонаціонального лиха, прийняття державних рішень з питань соціально-економічної політики залежить від міркувань поточної політичної доцільності.

Трагедія в тому, що економічна криза в Україні накладається на кризу політичного управління. Навіть перед загрозою подальшого поглиблення економічної кризи гілки влади не змогли відійти від ганебного протистояння та спрямувати свої зусилля на виконання першочергових конституційних функцій: консолідацію суспільства, вироблення дієвих антикризових заходів, реалізацію ефективної стратегії розвитку, підвищення конкурентоспроможності економіки та якості життя людей.

Антикризові заходи влади побудовані на недооцінці масштабів економічної кризи, мають хаотичний короткостроковий характер. За висновком Всесвітнього економічного форуму, Україна зайняла ганебне перше місце в Європі за критерієм неефективності подолання наслідків світової економічної кризи.

Абсолютно очевидно, що фінансово-економічна криза в Україні стрімко поширюється на соціальну сферу.

У цих умовах учасники Всеукраїнських зборів громадських об'єднань закликають владу усвідомити рівень своєї особистої відповідальності за соціально-економічні наслідки руйнівних кризових процесів. Вимагаємо негайно припинити політичні чвари й зосередитися на терміновому доопрацюванні та реалізації антикризових заходів. Якщо влада через професійні системні дії не зупинить кризу – криза винесе бездіяльній владі та політикам свій жорсткий вирок.

Виходячи з цього ми, учасники Всеукраїнських зборів громадських об'єднань, вимагаємо:

– негайного прийняття парламентом пакету системних антикризових заходів, складених урядом, парламентом, Національним банком на основі пропозицій кращих представників економічної науки, промисловців і підприємців, громадськості;

– недопущення колапсу економіки, що стане можливим завдяки терміновому зниженню фіскально-податкового навантаження на промислово-підприємницьку сферу та забезпеченню їй вільного доступу до кредитних ресурсів;

– становлення системи суворої відповідальності посадовців за неналежне виконання державних антикризових заходів;

– включення у згаданий пакет термінових антикризових дій заходів, що забезпечать посткризову реабілітацію економіки України та її поступальний розвиток на тривалу економічну перспективу.

Учасники Всеукраїнських зборів громадських об'єднань вітають утворення Антикризової ради у складі більше 70 організацій і підтримують обрання її головою Президента УСПП, народного депутата України Анатолія Кінаха. Вони вважають, що Антикризова рада має розширити свої лави та продовжити роботу, і наполягають на найшвидшій зустрічі її представників із Президентом та Прем'єр-міністром України.

Парламентарі та урядовці, науковці й експерти, організатори економіки та безробітні, носії високих владних повноважень і звичайні громадяни мають зрозуміти: Україна в небезпеці.

Переконані, що лише професійна, публічна, чесна позиція всіх гілок влади держави стосовно оцінки реальної ситуації в державі та опора на підтримку суспільства і бізнесу дозволить врятувати країну від соціально-економічного колапсу.

Учасники Всеукраїнських зборів громадських об'єднань

■
■
Олег Ільютко, голова правління Об'єднання промисловців і підприємців Харківської області:

Пропоную оголосити в Україні «надзвичайний економічний стан». В умовах надзвичайного економічного стану слід створити робочий орган – «комітет з кризи» – і дати йому координаційні повноваження. Серед першочергових надзвичайних заходів – погашення державної заборгованості з ПДВ перед виробниками – грошиками або банківським заліком кредитних зобов'язань підприємств-виробників; зниження податків та витрат на утримання державного апарату. І останнє: коли на будь-якому підприємстві настає криза, запрошують професійну антикризову команду. Така сама антикризова команда політиків має прийти і до влади в Україні.

Народні депутати України Микола Азаров та Василь Гурєв

Учасники Всеукраїнських зборів громадських організацій

Президент УСПП Анатолій Кінах та міністр у справах економіки і охорони здоров'я кантону Женева П'єр-Франсуа Унгер

Обговорення злободенних соціально-економічних проблем

Голова правління Всеукраїнського об'єднання організацій роботодавців автомобільного транспорту Орест Клімпуш

Президія Всеукраїнських зборів громадських організацій

Президент Асоціації швейцарських банкірів П'єр Мірабо

Обговорення перспектив українсько-швейцарської співпраці

Президент УСПП Анатолій Кінах та президент НАТМ Василь Тарлев

Президент Української аграрної конфедерації Леонід Козаченко

Президент романського відділення Торгівельної палати Швейцарія – Росія – Україна – Білорусь Гі Метан

Під час зустрічі з представниками Організації торгівлі іранської провінції Західний Азербайджан

Працює правління УСПП

Під час кризи влада повинна працювати в постійному діалозі з бізнесом

Загострення кризових тенденцій в Україні викликає тривогу ділових кіл. На останньому засіданні Правління УСПП відзначалося, що протягом усього 2008 року формувалися серйозні передумови для системних потрясінь у фінансовій, промисловій, соціально-економічній сфері. Це прийняття бюджету на 2008 рік, який зруйнував можливості інноваційного розвитку країни, адміністративна ревальвація гривні, небувале зростання негативного зовнішньоторговельного сальдо, вступ у СОТ без чіткої програми адаптації ризикованих галузей, скасування податкових векселів з одночасним зростанням заборгованості бюджету з повернення ПДВ тощо.

Продовження дестабілізації на фінансовому ринку та її вплив на промисловість змушує ділові громадські організації об'єднувати зусилля в розробці антикризових заходів. До цього у своєму виступі закликала і голова Ради підприємців при Кабінеті міністрів України Оксана Продан. За її словами, Рада підприємців сьогодні працює над широкими й системними пропозиціями, які стосуються реальної економіки і банківської сфери. «У час, коли немає координації влади, ми повинні консолідуватися, тому я сподіваюся, що пропозиції УСПП будуть включати і ті пропозиції, які напрацьовані Радою підприємців, – зазначила вона. – Якщо ми з вами виступимо єдиним фронтом, то зможемо переконати владу в тих питаннях, які необхідні для подальшого розвитку промисловості».

Фінансова криза загострює проблеми у сфері безпеки життєдіяльності господарства, наголошує віце-президент УСПП з питань корпоративної безпеки Василь Крутов. «Зараз фахівці злиття та поглинання суб'єктів господарювання виходять на більш досконалі технології, – говорить він. – Тому сьогодні безпека – це життєва необхідність, шлях до самозбереження». Інша загроза для підприємств полягає у недосконалому менеджменті, переконаний президент Української асоціації якості Петро Калита. «Більшість українських підприємств за рівнем якості управління відстає від своїх конкурентів у високорозвинених країнах, – вважає він. – В Україні слід впровадити ефективний механізм мотивації підприємств до постійного вдосконалення, створити систему розповсюдження міжнародного досвіду регулювання кризи, орієнтувати українську економіку на вищий ступінь розвитку».

Об'єднати зусилля парламенту, уряду та суспільства

Костянтин Ващенко, голова Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва

Розробляючи плани заходів щодо системного та ефективного реагування на ту кризу, яка сьогодні насувається на Україну, ми повинні брати до уваги три основні ризики, які сьогодні вже відчутні і з якими нам неминуче доведеться зустрітися.

Перший ризик – це політизація процесу боротьби із кризою, коли кожен прагне бути єдиним і неповторним автором кращих законопроектів та ініціатив. Зважаючи на ту політичну нестабільність, яка сьогодні є в Україні, можна зробити невтішний висновок: «політизація боротьби» із кризою становить серйозну небезпеку для всієї держави. У той же час запорука нашого спільного успіху полягає в об'єднанні сил влади й опозиції, центральної та місцевої виконавчих влад, а також суспільства і державних інститутів для того, щоб розробити спільний план заходів з урахуванням регіональної специфіки, який би передбачав як прийняття законодавчих і урядових

рішень, так і формулювання сигналів для суспільства, щоб заспокоїти людей і вийти на нормальний режим роботи.

Другий ризик – це посилення фіскально-адміністративного тиску на бізнес. Очевидно, що світ сьогодні дає іншу відповідь на це питання. Має місце лібералізація податкового навантаження на бізнес, зменшення кількості перевірок суб'єктів господарювання, надання державної підтримки національному товаровиробникові. На жаль, у діях окремих державних установ ми сьогодні спостерігаємо зворотний процес, коли у практику держави ввійшли перевірки, знову ідуть розмови з керівниками підприємств про «посилення» бюджетної та іншої дисципліни тощо. Я не проти дисципліни, я проти, коли за розмовами про неї ховається лише посилення тиску. Нині потрібні ініціативи оптимізації податкової бази, зменшення адміністрування тощо.

І третій – пов'язаний із тим, що, мовляв, світ сьогодні переживає кризу ліберальної ідеї, що ринок сам себе відрегулює. Це вірно тільки до певної міри. Регуляторна функція потрібна. В тому числі – у сенсі прогнозування ефективності й доцільності рішень. Під приводом боротьби з кризою ми можемо наприймати таких рішень, що згодом самі не знатимемо, що з ними робити. Вже зараз у діях окремих органів влади проглядають спроби «протягнути» рішення, які спрямовані не на регулювання економічних відносин, а на погіршення самого регуляторного середовища в різних сферах економіки. І тут має бути чітка позиція як УСПП та Держкомпідприємництва, так і всіх, хто розуміє, яка небезпека в цьому криється.

Тепер щодо того, що робити. Комітетом сьогодні розроблений проект закону України про внесення змін до ряду законів щодо мінімізації негативних наслідків фінансової кризи для суб'єктів підприємницької діяльності. Мова йде про внесення змін щонайменше до 16 законів – починаючи від регулювання податкових питань і закінчуючи питаннями оренди та прав власності.

Сьогодні важливим питанням українського бізнесу є заборгованість перед Пенсійним фондом. Ми пропонуємо зробити реструктуризацію цієї заборгованості до 36 місяців, щоб дати можливість врегулювати дане проблемне питання і з точки зору інтересів держави, і з точки зору інтересів бізнесу. Питання єдиного соціального внеску бізнесу зараз особливо актуальне, причому зі зменшенням ставки того сукупного внеску, який підприємці сплачують до соціального фонду. Наступні проблеми – спрощення вступу в бізнес. Ми нині говоримо про внесення змін до деяких законів, які дадуть можливість використати не просто єдине вікно при реєстрації, а єдине електронне вікно, бо сьогодні ти реєструєшся, а тобі ще треба чекати довідку від податкової, від органів статистики. Ми пропонуємо, щоб підприємець усе це міг отримати в системного реєстратора: прийшов реєструватися, отримав всі необхідні документи, з витягом державного реєстру пішов у банк і відкрив рахунок. Це є подальшим спрощенням процесу реєстрації і дасть можливість суттєво скоротити час для того, щоб мати можливість вести підприємницьку діяльність.

Питання оподаткування бізнесу також є сьогодні дуже важливим. Очевидно, що варіант послаблення або лібералізації стосунків – це саме той варіант подолання економічної кризи, коли за рахунок зростання обсягів виробництва, кількості робочих місць та розширення бази оподаткування ми отримаємо більше надходжень до бюджету. Це більш ефективно, ніж чинити прямий фіскальний тиск на бізнес, як це робиться сьогодні.

І позиція підприємницької громадськості тут має бути максимально активна.

■
■
■ **За даними Держкомстату, в листопаді 2008 року недоотримання податків ДПА України становило 12%. Податківці пояснюють цей факт масовим скороченням штату працівників організацій та підприємств України. Не є рідкістю й випадки виплати працівникам заробітної плати «в конвертах». Український союз промисловців і підприємців підписав меморандум про взаєморозуміння і партнерство з державними податковими органами та органами митного контролю України.**

■
■
■ **Вже у грудні 2008 року бюджетна заборгованість Фонду соціального страхування становить 2 млрд. гривень. Ця заборгованість виникла у зв'язку з різким зростанням кількості безробітних, що звернулися до центрів зайнятості у всіх регіонах України. На кінець листопада поточного року кількість безробітних в Україні перевищила 500 тис. осіб, а за прогнозом Міністерства праці та соціальної політики, до кінця 2008 року ця цифра сягне мільйонної позначки.**

Голова Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва Костянтин Ващенко

Керівник Центру антикризових досліджень
Ярослав Жаліло

■
■
14 із 16 секторальних угод, до яких приєдналася свого часу Україна з метою прискорення вступного процесу до СОТ, передбачають запровадження нульових ставок імпорту за широким спектром товарів споживчого та виробничого призначення. Ці угоди вже діють в Україні, оскільки терміни перехідних періодів, які передбачені переважною більшістю угод, минули ще до набуття нашою державою членства в СОТ. У зв'язку з цим у грудні 2008 року Президент України Віктор Ющенко розпочав консультації з Радою СОТ щодо тимчасового обмеження імпорту в Україну цілого ряду товарних позицій у зв'язку з економічною кризою.

■
■
У розвинених країнах світу лише на фінансову підтримку експорту використовується 35% ВВП. Крім того, підтримка експорту здійснюється за рахунок інфраструктурного забезпечення. Це різного роду інформаційні, консультаційні системи, системи звичної кон'юнктури ринків, які дозволяють залучати до експортної діяльності малий і середній бізнес, розвиток прикордонного бізнесу. В Україні поки що не існує належного інструментарію фінансової підтримки експортної діяльності.

У бюджеті-2009 має зрости складова розвитку

Ярослав Жаліло, керівник Центру антикризових досліджень

Сьогодні вкрай важливо активно діяти, щоб Україна змогла протистояти світовій економічній кризі. На мою думку, станом на сьогодні промисловці й підприємці можуть запропонувати політикам комплекс ефективних антикризових заходів. І тут є декілька блоків питань.

Перший – це антиінфляційна політика. У поточному році сама антиінфляційна політика створила передумови для нинішньої макрофінансової кризи. Саме антиінфляційна політика, яка стискувала грошову масу на фоні витрат, призвела до зростання зовнішніх запозичень і, зрештою, до ревальвації гривні. Думаю, що й надалі ми можемо очікувати посилення жорсткості монетарної політики НБУ. Згідно з меморандумом, підписаним Україною з МВФ, наша держава зобов'язалася перейти до так званого режиму інфляційного приготування. Це означає, що виставляється певний показник інфляції і монетарна політика здійснюється не лише через валютний ринок, а й через банківський сектор, причому тільки в тих обсягах, які дозволяють не перевищити інфляційний показник. Тому, на жаль, мусимо констатувати: нам навряд чи доведеться очікувати зниження ставки НБУ і послаблення його регуляторних умов. На мій погляд, у таких умовах дуже важливо перейти від монетарних заходів до структурних антиінфляційних інструментів. Це – розвиток систем роздрібної торгівлі, а такі системи в Україні досить часто залишаються монополізованими. Можна очікувати розвитку системи збору, транспортування і зберігання сільськогосподарської продукції.

Крім того, у нас насправді не існує ефективного інструментарію регулювання цін природних монополій. Треба впорядкувати й питання ефективності ресурсовикористання та енергозбереження у виробничій та комунальній сферах. На це мають бути спрямовані і державні інвестиції, і дія державних інструментів.

Другий блок питань пов'язаний із кредитуванням. Ми чудово розуміємо: щоб перейти на новий рівень антикризової динаміки, треба забезпечити кредитну підтримку модернізації підприємств, їх конкурентоспроможності та ресурсозаощадження. Антикризові заходи мають полягати у формуванні спеціалізованих фінансових структур (насамперед у банківському секторі), орієнтованих на довгострокове інвестиційне кредитування. УСПП теж може подати свій голос, а можливо – взяти участь у формуванні принципів їхньої діяльності, формуванні їхнього капіталу. Мені здається, бажання цього в НБУ є, однак МВФ дуже скептично ставиться до таких установ.

Наступний блок – це фіскальні питання. Зараз йде переосмислення держбюджету-2009. У цьому бюджеті має відбутися зміщення у бік збільшення частки видатків розвитку. Це – видатки, які спрямовані на розвиток інфраструктури й енергозбереження. Вони стимулюють економічне зростання. Крім того, в бюджеті слід змінити характер соціальних видатків – цільовим способом кошти надати саме тим, хто їх реально потребує.

Ще один блок – це регулювання імпорту. Сьогодні у більшості країн світу здійснюється виважена протекціоністська політика щодо національного виробництва і національного ринку. Що тут можна зробити? Можна звернутися до контролю за якістю імпортової продукції. На даному етапі система технічного регулювання могла б стати дієвим захистом для внутрішнього ринку, який, тим більше, не суперечить вимогам СОТ. Також необхідно використовувати передбачені СОТ інструменти тимчасового обмеження імпорту в разі погіршення ситуації на ринку та платіжного балансу. Варто ініціювати переговори з СОТ про запровадження обмежувальних заходів щодо імпорту в Україну. УСПП підтримує даний антикризовий захід.

Будівельна промисловість України потребує державної підтримки

Олександр Шанайца, голова правління
Миколаївського домобудівного комбінату

Команда Миколаївського домобудівного комбінату прийшла на зміну колишньому керівництву, завдяки якому в 90-ті роки комбінат зумів зберегти виробничу базу і колектив. Сьогодні ми почали стрімкими темпами набирати обороти. Була розпочата реконструкція виробничої бази, що дозволило нам збільшити виробництво в 5 разів, були освоєні нові технології, встановлено нове технічне обладнання. Завдяки нашому меру Володимиру Чайці один із будинків був внесений у програму «Доступне житло». У групу нашого комбінату також входять інші підприємства будівельних галузей: це канатне виробництво та виробництво дерев'яних євровікон за європейською технологією, цегельний завод, для якого підготовлена програма реконструкції, а також гранітний кар'єр.

На жаль, світова криза сильно вдарила і по нас. Була практично зруйнована банківська система, а далі, за ланцюговою реакцією, постраждали всі підприємства. Якщо говорити про наше підприємство, то грошові надходження тут надходили із трьох джерел: продажу квартир, продажу бетону і залізобетону, виконання підрядних і непідрядних робіт. Нині залишилися лише підрядні роботи. Немає замовлень на січень і далі на 2009 рік. Продаж квартир повністю відсутній, оскільки банки припинили іпотечне кредитування, а ті люди, які мають готівку, не вірять в те, що будинок буде зданий у строк чи взагалі зданий, а не заморожений, як усі навколо. Продажі бетону й залізобетону теж зупинилися, тому що основні споживачі вже згорнули своє будівництво.

Сьогодні складна ситуація на всіх без винятку підприємствах будівельної галузі, а згодом зупиняться й багато тих підприємств, що обслуговували нашу галузь: металургії, хімічної промисловості, машинобудування. Звідси – неотримання доходу, безробіття й падіння соціального статусу населення, яке є споживачем наших квартир. Інвестиційний клімат Миколаївщини також повністю зруйнований.

На мій погляд, нам спільно з державою необхідно вирішити низку проблем. Зокрема, у банківській системі слід забезпечити іпотечне кредитування і роботу банків, забезпечити кредитування по інших видах і напрямках виробництва, зменшити ставку за кредитами, зменшити витрати з фінансування фондів будівництва житла. Держава мала б налагодити інвестиційний клімат у країні, ввести у дію механізм програми Президента «Доступне житло», забезпечити механізм закупівлі житла для військовослужбовців і незаможних верств населення, розглянути можливість іпотечного кредитування, забезпечити повернення бюджетних боргів, повернути підприємствам державні замовлення; розглянути можливість на період кризи скоротити платежі в бюджет і в інші фонди. Пропоную комісії УСПП взяти під контроль виконання всіх перерахованих проблем, а також зібрати групу й доручити їй у найкоротші терміни розібратися із проблемою фінансування масштабних будівництв.

■
■
Черговий будинок, який зараз будує Миколаївський домобудівний комбінат, готовий на 40%, у той час як термін його здачі був призначений на грудень 2008 року. Сьогодні підприємство шукає будь-які джерела та ресурси для того, щоб завершити цей будинок і виправдати довіру покупців. Інші п'ять виробничих площ комбінат був змушений закрити, а працівників – відправити у неоплачувану відпустку.

■
■
Протягом декількох років Миколаївська область веде переговори із зарубіжним інвестором про будівництво мосту через Південний Буг. Це – мільйонні інвестиції в економіку країни, робота багатьох підприємств, створення нових робочих місць.

Керівник Хмельницького регіонального відділення УСПП Іван Дунець

Сьогодні, коли газ на кордоні України з Росією коштує 179 дол. за тис. кубометрів, Хмельниччина сплатує 380 дол. за тис. кубів. Якщо ж здійсниться песимістичний прогноз, за яким газ коштуватиме 300 дол. на українсько-російському кордоні, то в регіонах його вартість становитиме 500 дол. за тис. кубометрів.

У Хмельницькій області працює понад 50 банків, однак жоден банк сьогодні навіть під 30% не кредитує промисловість. УСПП пропонує видокремити групу з декількох банків в регіоні, яким держава через рефінансування надала б можливість кредитувати підприємства реального сектору економіки, насамперед підприємства-виробники.

Керівник Кримського регіонального відділення УСПП Олександр Баталін

Промисловому сектору Хмельниччини бракує кредитних ресурсів

Іван Дунець, керівник Хмельницького регіонального відділення УСПП

Сьогодні в нашій державі ми не маємо жодного конкретного напрямку роботи з подолання кризових явищ. Нещодавно ми провели розширене засідання Союзу промисловців і підприємців Хмельницької області і опрацювали ряд заходів під загальною назвою «Першочергові пропозиції щодо ліквідації наслідків кризи в діяльності вітчизняних виробників». Наші пропозиції спрямовані не на залучення додаткового капіталу. Навпаки — ми ставимо завдання скористатися тими можливостями, які «по силах» нашій державі.

Серед них: ввести мораторій на відрахування пені, штрафів з підприємств на найближчі шість місяців, а також ввести мораторій на підвищення цін на електричну енергію і газ не більше ніж на шість місяців; провести переговори з країнами — постачальниками природного газу для України про непідвищення цін на першу половину року, в зимовий період. Я розумію проблеми політиків, але раз за 100 років, коли є така криза, «брати-слов'яни» мають працювати разом і не підвищувати ціну на газ.

Крім того, хочеться звернутися до держави на предмет рішення щодо відновлення роботи банків із метою кредитування виробників, щодо відшкодування ПДВ підприємствам-виробникам. Чому не можна за місяць повернути ПДВ? Також ми пропонуємо ухвалити першочерговий блок антикризових програм щодо пожегавлення національного ринку споживання, запровадження технологій імпортозаміщення та зміцнення ринкових позицій продукції вітчизняного виробництва.

І насамкінець — нам необхідно мінімізувати число перевірок контролюючими органами на найближчі шість місяців, органи влади на місцях мають максимально сприяти роботі підприємств і колективів. Я розумію, що є ряд державних інституцій і їм потрібно працювати, отримувати протоколи, звіти, але це — не в умовах кризи. Підкреслюю: підприємства-виробники реального сектору економіки є головними у забезпеченні робочими місцями та відрахуваннями до бюджетів усіх рівнів та Пенсійного фонду України.

На кризу в промисловості впливають не світові, а внутрішньоукраїнські проблеми

Олександр Баталін, керівник Кримського регіонального відділення УСПП

Коли мова йде про роботу в регіоні, ми не поділяємо підприємств на «своїх» і «чужих», а працюємо з усіма. Хочеться відзначити, що УСПП об'єднує й ті підприємницькі структури, яким складно в регіонах. Вони знають — якщо тісніше співпрацювати з УСПП, все буде добре. Тож давайте координувати наші дії.

Хочу сказати, що криза у нас відбувається передусім тому, що останнім часом ані прем'єр-міністр, ані віце-прем'єри, ані міністри не беруть участі в роботі УСПП. Сьогодні ми мали б об'єднатися для подолання кризових явищ в економіці, а в нас, на жаль, розкол у державі. За таких умов антикризовий закон, що нещодавно був прийнятий, сьогодні нічого не вирішує. В мене є пропозиція — підписати з податковою адміністрацією меморандум про те, щоб була скорочена кількість перевірок, які сьогодні проводять на підприємствах. Адже всі знають, як відбувається перевірка податкової, — говорять, поки що-небудь не знайдемо, не підемо. І якщо нічого не знаходять — у них шок. Я б просив, щоб УСПП звернувся до податкової адміністрації та до митного комітету з тим, щоб до нас ставилися шанобливо. Адже за нами — люди, тому ми робимо все, щоб продовжувати працювати.

Хочу підкреслити: меншою мірою на нас подіяла світова криза, більшою мірою на нас подіяли внутрішні українські проблеми. Адже ми працюємо переважно всередині держави. Ми попереджали й металургів, й хіміків: як можна працювати на ринку, де експортна ціна нижча, ніж ціни на внутрішньому ринку? Тому треба зустрічатися з Асоціацією металургів і з Асоціацією хіміків з тим, щоб вони знизили ціни на свою продукцію. Вже сьогодні треба сісти за стіл переговорів як з ними, так і з банками. Підкреслюю, ми не чекаємо ніяких преференцій, ми лише хочемо, щоб виробництво запрацювало.

Загалом, хочу наголосити: сьогодні можновладці мають припинити винувати у всіх проблемах вітчизняного промислового сектору лише світову економічну кризу. Як можна сьогодні працювати на експорт, коли в країні щомісяця підвищується вартість електроенергії? Так само щомісяця зростає й вартість газу. Ми й так за рахунок ПДВ кредитуємо державу, а також щомісяця кредитуємо електроенергетиків, газовиків та всіх інших, а нам ще й докоряють. Не має так бути, що для одних криза — шалена біда, а для інших — засіб отримання вигоди. У промисловців має бути взаєморозуміння та підтримка. Бо нині меншою мірою ми відчуваємо світову кризу, натомість більшою мірою потерпаємо від непорозуміння всередині держави.

На завершення хочу сказати: нам треба відійти від практики залякування людей. Я щодня, коли обходжу завод, кажу людям: не бійтеся, ми вийдемо з цієї ситуації і будемо працювати. Треба повернути довіру людей до банківської системи, повернути довіру до фінансової системи, повернути довіру до самих себе.

Україна і Литва спільно виходитимуть на європейські ринки

Економічну кризу можна сприймати як час пошуку нових рішень і можливостей для розвитку української економіки, виходу на нові світові та європейські ринки, нових форматів співпраці з країнами-партнерами.

Як відомо, Литовська Республіка є найважливішим торговельним партнером України серед країн Балтійського регіону. У структурі зовнішньої торгівлі України Литва посідає 33-тє місце за обсягами експорту і 30-тє — за обсягами імпорту серед країн світу. Протягом 2000–2007 років українсько-литовський зовнішньоторговельний обіг товарів та послуг зріс з 227,2 до 806,4 млн. дол., а за дев'ять місяців 2008 року — на 80% у порівнянні з аналогічним періодом минулого року і становив 1020 млн. дол. При цьому 95% загального товарообігу припадає на товари і 5% — на послуги.

Нещодавно в УСПП пройшов семінар «Можливості економічного партнерства України і Литви, привабливість ведення бізнесу в Литві».

«Після подолання світової фінансово-економічної кризи міжнародна економіка вже ніколи не буде такою, як дотепер. Криза показала, що економіки всіх країн світу взаємозалежні і поняття глобалізації — зовсім не метафора. Тому сьогодні перед кожною з країн відкриваються нові «вікна можливостей», і виграють саме ті, хто швидше підійде до освоєння наукомістких технологій і знайде вихід на нові ринки», — сказав Яніс Лопата, керівник департаменту міжрегіонального співробітництва торгівельної біржі Литви. «І якщо в сьогоднішній Україні відсутність дієвої системи інвестиційного кредитування не дозволяє поставити всі інноваційні підходи на промислову основу, то Литва надає Україні такі можливості. Зокрема, кожне українське підприємство, яке бажає відкрити бізнес у Литві, може розраховувати на підтримку європейських фондів, чверть з яких становить фінансова допомога Литовської Республіки», — додав Едгарас Ражанас, експерт з питань фінансової підтримки бізнесу литовського представництва Структурного фонду Європейського союзу.

Олександр Баталін:

В основі кризових явищ розвитку української промисловості лежить не світова економічна криза, а передусім криза системи державного управління економічними процесами, в основі якої політична нестабільність та недотримання принципу правонаступності влади у здійсненні соціально-економічної політики. Вітчизняна промисловість упродовж десятиріч не бачила структурних реформ та комплексних інноваційно-інвестиційних програм, вона позбавлена системної підтримки з боку держави і потерпає від фіскального тиску та коруптивності чиновництва.

■ Швейцарія – один із найважливіших банківських і фінансових центрів світу. Її столиця Цюрих є третім після Нью-Йорка і Лондона світовим валютним ринком. У країні функціонує близько 4 тисяч фінансових інститутів, зокрема безліч філій іноземних банків. На швейцарські банки припадає 35–40% світового управління власністю і майном приватних і юридичних осіб. Вони користуються доброю репутацією у клієнтів завдяки стабільній внутрішньополітичній обстановці, твердій швейцарській валюті, дотриманню принципу «банківської таємниці».

■ З кінця 1980-х швейцарські компанії відіграють значну роль в українсько-швейцарському діловому житті. На території Швейцарії зареєстрована велика кількість компаній, які належать власникам з України. Ці компанії ведуть різноманітну діяльність.

Швейцарія запрошує до співпраці

Відкриття у Швейцарії власного бізнесу – цілком реальна перспектива для середнього підприємництва, стверджують в Українському союзі промисловців і підприємців. Можливості виходу на швейцарський ринок для українського бізнесу презентувалися нещодавно під час Швейцарсько-Українського економічного форуму, що проходив у Києві.

Швейцарську сторону на форумі представляла делегація високого рівня – член Ради уряду, міністру справ економіки і охорони здоров'я кантону Женева П'єр-Франсуа Унгер, президент Асоціації швейцарських банкірів П'єр Мірабо, президент романського відділення Торгівельної палати Швейцарія – Росія – Україна – Білорусь Гі Метан, керівники швейцарських підприємств.

За словами Гі Метана, Україна і Швейцарія – країни з дуже різною економікою, а тому можуть плідно співпрацювати, доповнюючи одна одну. «Україна – велика країна з потужними, багатими традиціями промислового виробництва, величезними можливостями у сільсько-господарському комплексі, – сказав він. – Швейцарія має обмежені промислові і сільськогосподарські можливості, натомість може постачати технології, консалтингові послуги, фінансове забезпечення».

Українсько-швейцарські відносини розвиваються активно, говорять експерти. «До кінця поточного року обсяг товарообігу може досягти показника близько 2 млрд. дол., – вважає президент УСПП Анатолій Кінах. – Найбільший обсяг швейцарських інвестицій надійшов до промисловості України. У цьому році капітал інвесторів Швейцарії у вітчизняних підприємствах становив понад 583,4 млн. дол.»

Швейцарські інвестиції надзвичайно цікаві для України, зазначалося на форумі. На відміну від інших великих інвесторів швейцарський бізнес вкладає кошти в інформаційні технології і фінанси, суднобудування, харчову промисловість і сільське господарство. За словами першого віце-президента УСПП Сергія Прохорова, сьогодні велика кількість швейцарських підприємств пропонують співпрацю у галузі медицини, фармакології, машинобудування, будівництва, у розробці сортового продукту тощо.

Як стверджують в УСПП, співпраця зі Швейцарією – це можливість для українського бізнесу ознайомитися з останніми розробками та найновішими технологіями, адже ця країна досягла високої якості своїх товарів саме завдяки розвитку інноваційної складової. «Серед пропозицій швейцарського бізнесу – унікальні енергозберігаючі технології, що дозволяють скоротити на 40% споживання енергії у житловому господарстві, – розповідає Сергій Прохоров. – Зараз ми готуємо перелік таких першочергових інноваційних проєктів, які будемо реалізовувати спільно зі швейцарською стороною».

Останнім часом Швейцарія багато уваги приділяє створенню сприятливих умов для діяльності іноземного бізнесу на її території. Зокрема, в регіоні Женевського озера за останні три роки було створено 8 тисяч підприємств і понад 20 тисяч робочих місць за рахунок іноземних інвестицій. Своїм завданням уряд Швейцарії бачить збільшення цього позитивного досвіду і навіть змінює для цього законодавство. «Якщо раніше тільки швейцарець мав право обійняти посаду директора підприємства, сьогодні це може бути людина з будь-яким громадянством, – повідомив перший віце-президент УСПП. – Для іноземних підприємств також введено спрощення звітності, зокрема вони звільняються від обов'язкового аудиту».

Якщо для вітчизняного бізнесу така політика Швейцарії є корисною, то українській владі слід над цим серйозно задуматися, вважають в УСПП. Адже таким чином Швейцарія створює сприятливі умови для притоку в країну високоінтелектуального трудового потенціалу, в тому числі й українського. «Сьогодні між країнами йде боротьба за трудові кадри, особливо за інтелектуальний ресурс, і поки що Україна програє цю боротьбу, будучи лише постачальником», – говорить Сергій Прохоров.

За словами першого віце-президента УСПП, Україні слід подбати про програми, спрямовані на підтримку малого і середнього бізнесу, створення сприятливого інвестиційного клімату. «В Європі вже давно стала нормою підтримка бізнесменів-початківців, – каже він. – Наприклад, у Литві уряд надає 5 млн. євро кредиту, який не підлягає поверненню у разі успішного бізнесу. Нам необхідно створювати умови для розвитку бізнесу, якщо ми не хочемо пасти задніх».

Структури економік України і Швейцарії взаємно доповнюють одна одну

Анатолій Кінах, Президент Українського союзу промисловців і підприємців

Стрімкі зміни, які сьогодні відбуваються на світових фінансово-економічних, товарних ринках, вимагають від нас у рамках двосторонньої співпраці діяти на основі швидких і конструктивних рішень – як державних владних структур, так і бізнес-спільноти. Я б підкреслив особливу складову нашого форуму. Торкаючись питання світових фінансових кризових явищ, ми бачимо не тільки проблеми, а й нові можливості щодо створення більш сприятливих умов для співпраці, в тому числі вихід на нову якість та рівень співробітництва України і Швейцарії, який би відповідав нашому потенціалу. Однозначно – це дуже серйозне завдання для України.

Світові фінансові кризові явища, загострення конкуренції на європейських світових ринках – це для України як держави є дуже потужним сигналом у контексті необхідності прискорення комплексу структурних реформ, формування сучасної інфраструктури економіки, включаючи прозору рівноправну конкуренцію, високий рівень безпеки і захисту бізнесу, правовий захист прав власника, інвестора, якісний рівень податкової системи, формування сучасного земельного ринку, удосконалення корпоративного законодавства, розвиток фондового ринку, ринку цінних паперів, банківських, страхових послуг тощо.

Саме це – докорінні структурні реформи – й повинно бути стратегічною метою і водночас національною ідеєю України в контексті консолідації зусиль, політичної волі, інтелекту, кадрів, ресурсів. Аналізуючи наші можливості, ми виходимо на дуже серйозний висновок – структура економіки України і Швейцарії значною мірою доповнює одна одну. Швейцарія – це, безперечно, один із світових лідерів з виробництва високоякісної промислової продукції, високотехнологічних виробів у сфері машинобудування, хімії, фармацевтики тощо. Швейцарія не має обмежень, я це особливо підкреслюю, щодо ввезення української продукції, починаючи з металургійного комплексу, хімічного, машинобудування, деревообробки – і це також додаткові можливості. Швейцарія демонструє високий рівень конкурентоспроможності насамперед завдяки інноваційному характеру економіки, розвитку науково-технічної складової. Саме цей напрям є стратегічним для України, яка не має права бути державою з сировинним типом економіки, експортером дешевої робочої сили та споживачем імпорту. І досвід Швейцарії має для нас принципове значення.

Є дуже багато прикладів взаємодії на рівні конкретних підприємств, компаній і бізнесових структур. Такі компанії, як «Нестле», «Вікор», «Дивізіон Амкорт Рейнч» і деякі інші, вже мають авторитет в Україні як прозорий системний бізнес, створюють робочі місця. За останній період поступово зростає інтерес до України з боку тих компаній, які виробляють науково-технічну продукцію, передусім електротехнічну.

Фінансова сфера Швейцарії також представлена в Україні декількома банками. Ми можемо поглибити наші відносини і в сфері малого та середнього бізнесу. Швейцарія у цьому плані має дуже серйозний досвід: тут малі та середні підприємства дають до 75%

Президент Українського союзу промисловців і підприємців Анатолій Кінах

■ Швейцарія як експортер капіталу посідає четверте місце в світі після США, Японії, ФРН. Прямі інвестиції цієї країни за кордоном становлять 29% швейцарського ВВП. 75% всіх швейцарських інвестицій прямує в промислово розвинені країни. Серед країн, що розвиваються, найбільше залучають швейцарські капітали Латинська Америка і Південно-Східна Азія. Частка країн Східної Європи в загальному обсязі інвестицій Швейцарії поки що незначна. Інвестиційні надходження зі Швейцарії до України за останні десять років помітно зросли, і сьогодні ця країна є сьомим за обсягом інвестором в українську економіку. Швейцарські компанії вкладають інвестиції в український сектор харчування, торгівлі, деревообробної промисловості тощо.

■ Система оподаткування у Швейцарії формується лише за умови активної участі підприємницької спільноти, на основі тісного зв'язку, попереднього аналізу, обговорення всіх змін, які впливають на підприємницьке середовище. Тільки після ретельних консультацій відбувається законодавче оформлення. Цей досвід є для України дуже принциповим і актуальним у контексті взаємовідносин влади і бізнесу.

Директор Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України
Юрій Пахомов

■ Кожен народ Швейцарії живе на своїх споконвічних територіях – чітко виражених національних частинах країни, які колись були провінціями різноманітних німецьких, італійських і французьких держав, але відокремилися від них і об'єдналися поміж собою. Мовні межі всередині країни визначилися майже півтори тисячі років тому, і з тієї пори не мали змін. Мовам усіх чотирьох корінних народів у сучасній Швейцарії наданий статус національних. Для захисту мов усіх чотирьох корінних народів діє так званий принцип територіальності – дотримання традиційних мовних меж і виключне використання споконвічної для кожної області мови в установах, судах і школах. Тобто на практиці державність кожної мови реалізується не в межах усієї країни, а виключно в тих кантонах, де вона споконвіку є рідною для місцевого населення.

доходів бюджету, це дуже гнучкий бізнес, спроможний швидко реагувати на зміну економічної фінансової кон'юнктури. Зосередимось на швейцарському досвіді, в тому числі дерегуляції, спрощенні процедури започаткування та ведення бізнесу, децентралізації, прийнятті швидких рішень. Крім того, малий та середній бізнес – це передусім нові робочі місця, що дуже важливо в умовах економічної кризи, й джерело формування потужного середнього класу, який уміє захистити демократію і стабільність держави.

Швейцарський бізнес співпрацює з українським не тільки у традиційних сферах: переробки, добувної галузі, сфери послуг. Товарообіг між Україною і Швейцарією за попередній період поточного року вже зріс практично у 3 рази, і за нашими прогнозами, до кінця року ми маємо шанс збільшити його до 2 млрд. дол. Це хороший показник, хоча він не відображає наш потенціал. Спілкуючись з нашими партнерами, ми бачимо дуже велику зацікавленість у співпраці в тих сферах, які є для нас найактуальнішими: інформаційних технологіях, фінансах, сільському господарстві, переробній, харчовій промисловості, суднобудуванні тощо.

Такі завдання можна вирішувати тільки на основі консолідації зусиль влади і бізнесу, через активізацію народної дипломатії. Наші швейцарські партнери не помилилися в тому, що одним із напрямів поглиблення двосторонньої співпраці обрали діалог неурядових організацій, які об'єднують у своїх лавах сучасних менеджерів, промисловців, які формують робочі місця, сплачують податки і забезпечують життєдіяльність наших держав – Швейцарії й України. Це дуже серйозне підґрунтя для підвищення взаємної довіри.

Україна має повчитися у швейцарців гідності

Юрій Пахомов, директор Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України

Швейцарія для нас є не тільки економічним партнером, а й єдиною країною, яка, у певному розумінні, може бути нашим учителем. Говорячи «вчителем», я маю на увазі передусім те, що наші можливі владці, які явно «недотягують» як до масштабів своєї країни, так і до усвідомлення дійсних масштабів бідності в нашій країні. Було б непогано, якби наші правителі пройшли «стажування» у Швейцарії і повчилися б того духу, менталітету, який панує в цій країні. Маю вам сказати, що сама Швейцарія злетіла на п'єдестал лідерства зовсім не тому, що вона опанувала певні сегменти економіки, зокрема банківську справу і фінанси. Вона стала унікальною насамперед тому, що там змінився менталітет державної еліти та суспільства. Цей процес у них відбувся доволі давно, однак те, що у них відбулося давно, нас так чи інакше очікує зараз.

Ця країна, як і Україна сьогодні, була колись нещасною й розгубленою, але вона дала світові пророка, народила найбільшого реформатора в особі Жана Кальвіна. Його життєва філософія – кальвінізм – радикально переробила цю країну, і те «панування духу над матерією», яке приніс кальвінізм, дало цій країні успіх.

Чому ж ми можемо повчитися у Швейцарії? Знову-таки я свідомо не хочу говорити про економічну конкретику, а хочу сказати про ті речі, яких нам бракує значно більше, аніж успішній економіці. Перше, чому ми можемо повчитися у Швейцарії, – це гідність. Вони ніколи не будуть холуйствувати перед США, вони не будуть принизливо проситися, щоб бути прийнятими до ЄС, у НАТО. Ця країна сповнена гідності, і їхня гідність – один із чинників успіху.

Другий момент, якому ми маємо повчитися у Швейцарії, – це дивовижно гармонічна взаємодія народів і мов. У Швейцарії є три рівноправні мови – французька, німецька та італійська, а є ще й швейцарська. І я впевнений, що якби якась із цих мов раптом почала б загасати, вони б сукупно «відступили», дали б їй пріоритет, але цей пріоритет забезпечений консолідацією, взаємодією, а не через дискредитацію та нещадну боротьбу, як це відбувається у нас.

Третій момент, якому ми повинні вчитися, – це облагороджування території. Ви знаєте, що швейцарська земля не вирізняється плодючістю. І якби на ній господарювали так, як у нас, то єдине, що принесли б ця країна, – це черговий голодомор. А поза тим вони зуміли зі свого «нічого» зробити такий елітний бізнес, що прославив країну і дав найбільше багатство. Вони зуміли облагородити свою землю, облаштувати її.

А на завершення хочу привести ще один аргумент. У Давній Греції було дві частини – Аттика й Біотика. Аттика – це голі скелі, а Біотика – це чорнозем, як у нас. Проте перша процвітала, а друга занепадала. Зробимо з цього історичного прикладу висновки щодо сучасності – не можна покладати усі надії лише на те, що у нас є чорноземи.

З німецьким досвідом – до реформування ЖКГ

Українсько-німецький форум разом із профільними асоціаціями у сфері житлово-комунального господарства висловив готовність працювати у складі робочих груп, створених урядом для опрацювання рішень у галузі ЖКГ.

Представники об'єднання «Українсько-німецький форум» звернулися до Кабінету міністрів України з пропозиціями щодо реформування житлово-комунального господарства. Пропозиції були напрацьовані у дискусії з проблем ЖКГ на «круглому столі» на тему: «Залучення підприємств у процес реформування житлово-комунального господарства – сприяння з боку галузевих об'єднань». Учасники «круглого столу» звертають увагу на те, що розв'язання проблем галузі потребує проведення структурних реформ у сфері утримання та обслуговування житла. Серед їхніх пропозицій – затвердження типових договорів на постачання паливо-енергетичних ресурсів теплопостачальним організаціям та відпуск теплової енергії споживачам. «Без таких договорів немає чітко визначених зобов'язань та відповідальності сторін, що є перешкодою на шляху сталого розвитку галузі теплопостачання», – відзначає Президент УСПП Анатолій Кінах.

Крім цього, як вважають українська та німецька сторони, важливо вирівняти ціну на природний газ для населення та теплопостачальних підприємств, які також постачають теплову енергію населенню. Різна ціна на газ спричиняє процеси, які нищать централізовані системи теплопостачання та збільшують споживання природного газу. З погляду двох форумів, важливим є також вирішення питання із надання пільгових кредитів теплопостачальним підприємствам для проведення реконструкції та модернізації систем теплопостачання міст України.

Під час зустрічі голови правління Українсько-німецького форуму, Президента УСПП Анатолія Кінаха з головою правління Німецько-українського форуму, президентом ландтагу землі Саксонія-Ангальт Дітером Штайніке, що відбулася в УСПП, обговорювалося майбутнє українсько-німецького співробітництва в умовах кризи в економіці та фінансовому секторі, підвищення ролі народної та економічної дипломатії у посиленні ділової співпраці двох країн. Зокрема, як вважає Анатолій Кінах, у стосунках України та Німеччини методи народної дипломатії працюють значно ефективніше, аніж політичні інструменти.

Українсько-німецький та Німецько-український форуми розглянули можливість проведення спільних заходів у 2009–2010 роках. Зокрема, в березні 2009 року в Києві планується проведення практичного семінару для іноземних інвесторів з питань земельного законодавства України. А в червні відбудеться міжнародна конференція «Стан та перспективи ЖКХ в Україні», на якій, зокрема, будуть презентовані пілотні проекти з санації і термомодернізації будівель, які можуть бути впроваджені спільно з німецькими партнерами у двох регіонах України – на Донеччині та Миколаївщині.

Як запланували обидві сторони, в листопаді 2009-го на Днях економіки в Дармштадті будуть представлені перші результати впровадження цих проектів. «Річ у тім, що структура основних фондів Східної Німеччини та України дуже подібні. Тому їх досвід муніци-

■ На Женевському озері, де сходяться кордони Франції й Швейцарії, на французькій території знаходяться крамниці, де ціни значно нижчі, ніж у Швейцарії. Однак більшість швейцарців свідомо не відвідують цих крамниць, купуючи нехай дорожче, але своє.

■ УНФ пропонує уряду створити центральний регулюючий орган для затвердження тарифів на теплову енергію. На місцях постанова Кабінету міністрів України від 10 липня 2006 року №955 «Про затвердження Порядку формування тарифів на виробництво теплової енергії та послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води» діє не в повному обсязі. При підвищенні цін на паливно-енергетичні ресурси зміна тарифів на теплову енергію відбувається із затримкою два-три місяці, від чого теплопостачальні підприємства несуть збитки та змушені звертатися до держави з проханням їх компенсації.

За 2007 рік товарообіг між Україною та Іраком становив 29,57 млн. дол., у тому числі експорт – 29,35 млн. дол., імпорнт – 227,9 тис. дол. Слід зазначити, що імпорнт майже повністю складається з мінеральних палив, нафти і продуктів її перегонки. Зростання експорту відбувається за рахунок поставок до Іраку продукції чорної металургії. У першому півріччі 2008 року у структурі українського експорту з'явилися нові групи товарів: молоко та молочні продукти, продукція борошно-круп'яної промисловості, деревина та вироби з деревини. Сальдо зовнішньої торгівлі негативне і становить 67,2 млн. дол.

пального управління, налагодження на рівні регіонів дієвих систем енергоефективності є особливо корисним для України», – пояснив Анатолій Кінах. «У реформуванні ЖКГ ми співпрацюємо на основі системних планів», – додав він.

Українсько-німецький та Німецько-український форуми незабаром святкуватимуть десятиріччя партнерства. За словами голови правління Німецько-українського форуму Дітера Штайніке, протягом цих років був напрацьований вагомий досвід двостороннього партнерства у ключових сферах, що визначають життєдіяльність суспільства: енергозбереженні, муніципальному управлінні, бюджетній політиці, реформуванні ЖКГ. «Німеччина підтримує європейські прагнення України, а ці напрями нашої двосторонньої співпраці на мікрорегіональному рівні закладають гідні передумови для майбутньої європейської інтеграції України», – підкреслив Анатолій Кінах.

До УСПП завітала делегація Союзу експортерів-імпортерів Курдистану

В Українському союзі промисловців і підприємців відбулася зустріч з делегацією провідних представників ділових кіл Іракського Курдистану. Курдську делегацію у складі 30 керівників підприємств очолював президент Союзу експортерів-імпортерів Курдистану Мустафа Абдурахман Абдула. Позицію УСПП під час переговорів репрезентувала віце-президент Українського союзу промисловців і підприємців Олександра Блавдзевич.

Після військової операції США в Іраку у 2003 році динаміка торгівлі України з Іраком значно скоротилася. Двосторонні торговельно-економічні відносини України з Іраком протягом останніх років розвивалися низькими темпами через загальне уповільнення відбудови інфраструктури та економіки Іраку, спричинене ускладненням безпекової ситуації, монополізацією відбудовчої сфери американськими компаніями (генеральними підрядниками) та низькою діловою активністю українських підприємств та компаній. У той же час між Україною та Республікою Ірак підписана Угода про торговельне, економічне, наукове та технічне співробітництво, і на її основі функціонує Міжурядова українсько-іракська спільна комісія з питань торговельного, економічного, наукового та технічного співробітництва. А за останні півроку товарообіг двох країн зріс майже у 11 разів. Це зростання відбулося за рахунок поставки до України іракських нафтопродуктів. Експорт з України також збільшився у 3,5 раза. Його зростання відбулося за рахунок поставок металопродукції на 55,5 млн. дол.

Однак, як зауважив під час зустрічі Мустафа Абдурахман Абдула, українська продукція сьогодні постачається до Іраку не напряму, а через сусідні країни – Туреччину, Іран, Сирію, Йорданію. «Ми б хотіли мати прямі економічні зв'язки з Україною», – підкреслив він.

Як повідомив під час зустрічі радник президента Іраку з питань зовнішньоекономічних відносин шейх Азад Мухаммед Ахмед, Іракський Курдистан є найбагатшим регіоном Іраку за покладами нафти і газу та за якістю сільськогосподарських угідь. Щорічно у найбільших містах регіону – Ірбілі та Сулейманії – проводяться міжнародні виставки продукції промисловості та сільського господарства. Крім того, за словами Азада Мухаммеда Ахеда, Іракський Курдистан є найбезпечнішим та найбільш економічно стабільним регіоном у сучасному Іраку. «Ми навіть надаємо законодавчі переваги іноземним компаніям, які працюють у нас», – наголосив він.

У свою чергу, віце-президент УСПП Олександр Блавдзевич від імені ряду організацій промисловців та аграріїв України висловила зацікавленість ділових кіл нашої держави у співпраці з підприємцями Іракського Курдистану. Зокрема, мова йшла про спільні проекти у нафтовидобуванні та нафтопереробці, в хімічній промисловості та сільському господарстві. «Ми розглянемо питання підготовки ряду

двосторонніх угод про співпрацю з підприємствами Іракського Курдистану, але першим кроком має стати налагодження інформаційного обміну між УСПП і Союзом експортерів-імпортерів Курдистану», – заявила вона.

«Ми добре знаємо промисловий та сільськогосподарський потенціал Курдистану і раді зустрічі з його державною та бізнес-елітою», – підкреслила Олександра Блаудзевич. Віце-президент УСПП висловила сподівання, що наступна зустріч двох делегацій відбудеться вже в Іракському Курдистані і що ця зустріч супроводжуватиметься підписанням двосторонніх документів про економічне співробітництво.

Партнерство України та Росії потребує системної роботи

Вибудовування стратегічних стосунків України і Росії потребує системної та кропіткої роботи, залучення всіх механізмів і структур міждержавного співробітництва – комісії на чолі з президентами країн, яка була створена кілька років тому, комітету з економічного співробітництва під керівництвом прем'єр-міністрів тощо. Такої думки дотримується Президент УСПП, народний депутат України Анатолій Кінах.

«На жаль, цей механізм не працює, що для стратегічного партнерства є неприпустимим. Мати та відстоювати свою позицію, вміти захистити національний інтерес, при цьому не порушивши принцип паритетності, взаємної вигоди та добрих відносин, – ось комплекс державних завдань для результативного співробітництва», – наголошує Анатолій Кінах.

«На жаль, нині у ситуації з Росією реалізується зовнішній сценарій з погіршення стосунків. Це повністю суперечить нашим національним стратегічним інтересам. Замість того, щоб кричати про «руку Кремля», треба бути конкурентоспроможною державою, сучасними методами захищати національні економічні й політичні інтереси», – вважає лідер промислової спільноти.

«Ми повинні гідно, не руйнуючи потужний фундамент взаємної довіри, загальної історії, випробувань і перемог, йти далі. Не нагнітаючи страсті, а додаючи позитива – в економіці, культурі, дружбі й співробітництві. Це відповідає інтересам й України, й Росії», – наголосив він.

УСПП має намір відкрити представництво в Ісламській Республіці Іран

Український союз промисловців і підприємців має намір відкрити представництво в Ісламській Республіці Іран. Про це йшлося під час зустрічі Президента УСПП, народного депутата України Анатолія Кінаха з послом Ісламської Республіки Іран в Україні Сайєдом Мусою Каземі та делегацією Організації торгівлі іранської провінції Західний Азербайджан.

«Для України має принципове значення зміцнення двосторонніх стосунків з Іраном, – вважає Анатолій Кінах. – Між нашими країнами спостерігається динамічне зростання обсягу товарообігу, в 1996 році він становив близько 100 млн. дол., а у поточному році має шанс сягнути

Анатолій Кінах:
Обсяг товарообігу між Україною і Російською Федерацією становить близько 40 млрд. дол. (Для порівняння: товарообіг між Україною й США сумарно становить 2,5 млрд.). Отже, Україна має значний та добре освоєний російський ринок, і його не можна втрачати. Потребують свого доопрацювання проблеми адаптації України та вступу Росії в СОТ – без погіршення двосторонніх стосунків та встановлення штучних бар'єрів між країнами.

■
■
У 2007 році товарообіг між Україною та Іраном становив 557,82 млн. дол., що в 1,6 раза більше, ніж за 2006 рік. Експорт становив 509,5 млн. дол. і збільшився у 1,6 раза, імпорт – 48,32 млн. дол. і збільшився у 1,8 раза.

■
■
У статті 11 Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» сказано, що при здійсненні операцій по внесенню фізичною особою власного нерухомого майна до статутного фонду юридичної особи сума податку сплачується сторонами або однією стороною. В цій же статті йдеться про те, що податковим агентом у такому разі є нотаріус, який посвідчує відповідний договір. Тобто в законі чітко сказано, що юридична особа не зобов'язана бути податковим агентом. Лист ДПА створює чергову пастку при перевірці. Підприємства, які до цього працювали згідно із законодавством, просто не матимуть всіх документів, яких вимагає лист.

більш ніж 600 млн. дол.». Він запевнив, що промисловці і підприємці України готові й надалі активно розвивати ділові зв'язки з колегами з Ірану.

У ході зустрічі Анатолій Кінах та Сайєд Муса Каземі звернули увагу на те, що Україна та Іран мають великий потенціал для взаємовигідного співробітництва. «Україна – стратегічний партнер для нашої країни, – зазначив посол. – Наше головне завдання – створити всі умови для двосторонньої ділової співпраці».

З метою поглиблення ефективної взаємодії підприємств обох країн учасники засідання обговорили можливість створення торгового дому Іран – Україна, на базі якого планується відкрити представництво УСПП в Ірані. Також особлива увага приділялася питанню створення Ділової ради на базі ТПП іранської провінції Західний Азербайджан.

Підприємці і податківці – діалог триває

Нещодавно Світовий банк провів дослідження якості податкової системи в 185 країнах світу. Україна зайняла в цьому рейтингу 180-те місце. Податкове поле – одна з головних причин, через яку Україні пророкують довгу і затяжну економічну кризу. Сподіватися на його радикальну реформу найближчим часом марно – було сім спроб прийняти вже розроблений Податковий кодекс, і всі провалилися.

У рамках Узгоджувальної робочої групи Українського союзу промисловців і підприємців і Державної податкової адміністрації змінити податкове законодавство майже неможливо. Вона виконує іншу важливу функцію – узгоджувати численні податкові роз'яснення, які неодмінно з'являються при недосконалому законодавстві й іноді здатні принести не меншу шкоду підприємцям, ніж окремі закони.

Так сталося з листом ДПА від 19.12.2006 р. №23881/7/15-0317 щодо податкового обліку акцій та товарно-матеріальних цінностей, внесених до статутного фонду підприємств. Згідно з ним емітент, який отримав акції або ТМЦ, не мав права включати їх до складу витрат і, відповідно, повинен був сплачувати податок на прибуток у разі подальшого використання або відчуження з усієї вартості внеску. Під час засідань Узгоджувальної групи фахівцям УСПП вдалося переконати представників податкової в тому, що під час такого відчуження у податковому обліку не тільки виникають доходи, а мають місце і витрати на придбання акцій і ТМЦ. Результатом діалогу став лист ДПА від 10.12.2008 р. №25852/7/15-0217, яким скасовано попередній лист у частині податкового обліку акцій та ТМЦ, внесених до статутного фонду.

Сьогодні підприємці і податкова адміністрація обговорюють й інші питання – наприклад, оподаткування операцій із внесення фізичною особою власного нерухомого майна до статутного фонду юридичної особи. Довгий час при здійсненні таких операцій податок з доходів фізичних осіб могла сплачувати фізособа з допомогою нотаріуса, який фіксував характер операції і за якою ставкою необхідно сплачувати податок. Однак у своєму листі від 13.02.2008 р. №2251/Б/17-0714 ДПА вказує, що податковим агентом зобов'язано бути підприємство, у статутний фонд якого вноситься нерухоме майно. Виникає питання: за якою ставкою підприємство має сплачувати податок, адже у нього немає інформації щодо того, яка за рахунком дана операція у фізичної особи?

На переконання УСПП, податкова мусить надати чітке роз'яснення, яке б не ускладнювало для підприємств механізм оподаткування. В ньому має бути обов'язково вказано і те, як чинити підприємствам, які ще до виходу листа від 13.02.2008 р. провели подібні операції і фізична особа сама сплатила податок на прибуток. Інакше податкові служби на місцях можуть зрозуміти, що підприємство повинно заплатити той самий податок ще раз.

Потребує роз'яснення ДПА оподаткування податком з доходів фізичних осіб списаної дебіторської заборгованості громадян за комунальні послуги, стосовно якої минув термін позовної давності. Згідно з листом ДПА від 20.05.2008 р. №10281/7/17-0217 підприємства – постачальники комунальних послуг, якими у більшості є ЖЕКи, повинні сплатити податок з доходів фізичних осіб з суми, яку їм не виплатили громадяни за спожиті послуги. Для ЖЕКів така норма може виявитися непосильною карою за поблажливе ставлення до неплатників. Тому УСПП вимагає від податкової дати детальне роз'яснення, в який момент виникає об'єкт оподаткування, адже заборгованість може бути простроченою і не списаною. І чи треба сплачувати податок, якщо заборгованість списана судом? Відповіді на ці питання дозволять підприємцям і податківцям дійти до спільного розуміння законодавства й уникнути зайвих порушень та штрафів.

Довгий час УСПП та ДПА не вдавалося досягти згоди у питанні оподаткування перевищення граничного розміру виручки суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи, що знаходиться на спрощеній системі оподаткування. Всім відомо, що згідно з п. 5 Указу Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» підприємець, який порушив вимоги перебування на спрощеній системі оподаткування, повинен перейти на загальну систему оподаткування, обліку та звітності з наступного звітного періоду. Ні указ, ні Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» не містять норм відносно оподаткування суми перевищення виручки, отриманої підприємцем – платником єдиного податку.

І ось у своєму листі від 03.08.2007 р. №4005/Г/17-0715 ДПА вперше за історію існування «спрощенки» зазначає, що сума перевищення граничного розміру виручки суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи, що знаходиться на спрощеній системі оподаткування, підлягає оподаткуванню на загальних підставах. Причому лист видано без дати набрання чинності, що дозволяє в будь-який момент прийти до підприємця і вимагати звіт про оподаткування перевищення, коли б воно не відбулося – рік чи два тому. Це змушує платника податку знову і знову повертатися у минулі періоди, коригувати об'єкти оподаткування та сплачувати штрафні санкції.

Після тривалого діалогу Узгоджувальна група прийняла рішення узагальнити судову практику з цього питання і на її основі видати нове роз'яснення ДПА. Саме зараз подібну справу розглядає Верховний Суд України. Його рішення стане основою для спільного підходу УСПП і ДПА до питання оподаткування перевищення граничного розміру виручки при «спрощенці».

Сьогодні світ реагує на економічну кризу заходами зі спасіння економіки та зниження тиску на бізнес. У рамках Узгоджувальної групи маємо можливість якщо не змінити підприємницький клімат в Україні, то принаймні зробити його більш прогнозованим. Мета полягає в тому, щоб рішення податкової перед тим, як вони наберуть чинності, були погоджені з підприємницькою спільнотою. Щоб нові податкові роз'яснення створювали не чергові пастки при перевірках, а кращі можливості для розвитку підприємництва.

Україні потрібен стабільний і розвинутий бізнес. Але шансів на його існування сьогодні небагато. Новим випробуванням стає відтік підприємців у сусідні країни. Високо цінуючи український потенціал, Швейцарія, Фінляндія, Литва затверджують спеціальні програми зі створення сприятливих умов для діяльності іноземних підприємств. Їх успішне виконання означатиме для України вивезення бізнесу в інші країни. Податкова має серйозно подумати над таким феноменом.

Людмила Горєла

■
■
На жаль, інколи ДПАУ започатковує нововведення, не вказуючи, з якої дати вони набирають чинності. Це означає, що службовці на місцях можуть на свій розсуд визначати, з якого періоду впродовж трьох років штрафувати підприємства за їх невиконання.

Так, у цьому році підприємці відзначали десятиріччя Указу Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва». Всі ці часи перевищення граничного розміру виручки ніхто не оподатковував, а підприємство з наступного кварталу переходило на загальну систему. І раптом у березні минулого року ДПА видає лист, який започатковує зовсім інший механізм.

■
■
Одне з головних питань, яке вирішується в рамках діяльності Узгоджувальної групи, – відшкодування податку на додану вартість. Учасники останнього засідання Узгоджувальної групи рекомендували ДПА прискіпливо розглянути ситуацію стосовно відшкодування ПДВ суб'єктам господарювання – членам УСПП і встановити конкретні строки завершення перевірок та відшкодування податку. Відповідна вимога зафіксована у протоколі засідання та передана керівництву Державної податкової адміністрації.